

## บทที่ 5

### รูปแบบการพัฒนากลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทย ไปสู่ระบบพรรคการเมือง

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยอันเป็นผลให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดให้เป็นประชาธิปไตยในการรวมกลุ่มจัดตั้งในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสมาคม สโมสร คณะ หรือสหภาพ ซึ่งสิทธิเสรีภาพการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานในรูปของสหภาพนั้นเป็นไปตามหลักสิทธิเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญ ในอดีตประเทศไทยมีการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองแต่ยังไม่มีความหมายที่รองรับเสรีภาพในการรวมกลุ่มที่ชัดเจน ต่อมาภายหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีการรับรองเสรีภาพการรวมกลุ่มไว้ในรัฐธรรมนูญ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนขึ้นมาเป็นจำนวนมาก หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้ใช้แรงงานพบว่าในช่วงแรกเป็นการรวมกลุ่มในรูปแบบของสมาคมที่ยังไม่เรียกว่าเป็นของผู้ใช้แรงงาน และก็ไม่ได้รับความนิยมนจากผู้ใช้แรงงาน แต่เมื่อมีพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ที่ให้สิทธิผู้ใช้แรงงานสามารถกลุ่มในรูปของสหภาพได้ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มทางด้านแรงงานอย่างมากมาแต่การรวมกลุ่มเป็นสหภาพก็ยังไม่มีความเข้มแข็งมากพอที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นพรรคการเมืองดังเช่นประเทศพัฒนาที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น ประเทศอังกฤษ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้เพราะพัฒนาการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากมีการใช้กำลังทหารเข้าล้มล้างการปกครองด้วยการรัฐประหารเป็นระยะ ๆ โดยเฉพาะการมีแนวคิดว่าผู้ใช้แรงงานเป็นประชาชนฐานรากของประเทศที่หากปล่อยให้มีการรวมตัวกัน ได้อย่างมีอิสระเสรีดังเช่นประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์แล้วอาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับจะให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่ม รวมทั้งโดยผลของกฎหมายแรงงานระหว่างประเทศที่ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการนำเอาข้อบัญญัติมาตราเป็นกฎหมายไทยเพื่อแสดงถึงการเคารพในเสรีภาพของการรวมตัวของผู้ใช้แรงงาน โดยการตราเป็นกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานแต่ก็ยังมีข้อกำหนดที่ห้ามมิให้มีวัตถุประสงค์ด้านการเมืองหากจะรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหภาพขึ้น เหล่านี้ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงเสรีภาพในการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นไปได้ยากหากจะพัฒนาไปสู่การเป็นพรรคการเมืองของ

กลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงาน ทั้ง ๆ ที่กลุ่มของผู้ใช้แรงงานมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก ซึ่งการให้เสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นพรรคการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานย่อมเป็นประโยชน์ต่อคนกลุ่มใหญ่ของประเทศที่จะมีองค์กรที่ใช้สิทธิด้านการเมืองในการรักษาคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของตนได้ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้จึงกำหนดให้มีการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบของรูปแบบการพัฒนากลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไปสู่ระบบพรรคการเมืองเพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่กลุ่มประชาชนอีกกลุ่มที่จะรวมตัวกันเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งพรรคการเมืองต่อไป

การวิจัยนี้กำหนดให้มีการหาคำตอบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยจนสามารถพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองได้ ซึ่งปัจจัยที่ได้มานั้นจะเป็นตัวชี้วัดสถานการณ์ที่จะต้องนำไปสู่การพิจารณาเพื่อขจัดปัจจัยที่เป็นปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดสำหรับการพัฒนาการรวมกลุ่มไปสู่การจัดตั้งพรรคการเมือง และการวิจัยได้วิเคราะห์จนกระทั่งได้ปัจจัย 8 ปัจจัยที่เป็นข้อค้นพบเบื้องต้น ที่นำไปสู่การจัดทำการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co Design) เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ได้ร่วมออกแบบ

ประเด็นที่นำไปสู่การจัดทำ Co Design จากการค้นพบเบื้องต้นของการวิจัยดังที่ได้ระบุไว้ในบทที่ 4 คือปัจจัย 8 ด้านที่นำไปสู่การรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมือง ประกอบด้วย

- 1) ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2) ด้านประวัติศาสตร์
- 3) ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง
- 4) ด้านการดำเนินงานทางการเมือง
- 5) ด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณี
- 6) ด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 7) ด้านมวลชนที่เป็นฐาน
- 8) ด้านกฎหมาย

ปัจจัยทั้ง 8 ประการนี้จะ เป็นเพียงตัวอย่างปัจจัยที่ได้จากการวิจัยในบทที่ 4 เท่านั้นที่จะนำไปสู่การจัดทำวิวิธนาการวิจัยอีกวิธีหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เพื่อให้ประชากรวิจัยซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ได้ร่วมกันหาปัจจัยที่จะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ด้านแรงงาน ด้วยกระบวนการจัดทำ “การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design: Co-Design)” เพื่อให้กลุ่มประชากรซึ่งเป็นผู้มีส่วน

ได้เสีย (Stakeholders) ได้ร่วมออกแบบรูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไปสู่ระบบพรรคการเมือง

## 1. การจัดทำกรมีส่วนร่วมออกแบบ – ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co – Design)

การมีส่วนร่วมออกแบบ- ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อยู่ในตำแหน่งการปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการออกแบบรูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมืองโดยนำรูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไปสู่ระบบพรรคการเมืองที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์มาเป็นประเด็นในการร่วมออกแบบ โดยมีกระบวนการดำเนินงานดังนี้

### 1.1 กระบวนการดำเนินการจัดทำ Co-Design

การดำเนินการ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

#### 1) ขั้นตอนการเตรียมการ

เป็นขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการจัดทำ Co-Design ประกอบด้วย

(1) กำหนดประชากรร่วมออกแบบ คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมทั้งสิ้น จำนวน

16 คน แยกออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 กลุ่มภาคการเมือง	จำนวน 4 คน
กลุ่มที่ 2 กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน	จำนวน 4 คน
กลุ่มที่ 3 กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ	จำนวน 4 คน
กลุ่มที่ 4 กลุ่มนักวิชาการ	จำนวน 4 คน

ประชากรทั้ง 4 กลุ่ม แยกออกเป็น ประชากรกลุ่มเฉพาะ กับประชากรกลุ่มผสม

ประชากรกลุ่มเฉพาะ หมายถึง ประชากรที่มีประสบการณ์จากการปฏิบัติงานเฉพาะด้านเหมือน ๆ กัน มีทั้งหมด 4 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มภาคการเมือง
กลุ่มที่ 2 กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน
กลุ่มที่ 3 กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ
กลุ่มที่ 4 กลุ่มนักวิชาการ

ประชากรกลุ่มผสม คือ ประชากรซึ่งมาจากกลุ่มเฉพาะ แยกมากลุ่มละ 1 คน เพื่อผสมรวมเป็น 4 คน ต่อ 1 กลุ่ม ดังนั้น แต่ละกลุ่มผสม จึงประกอบด้วย ภาคการเมืองสหภาพแรงงานเอกชน สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ และนักวิชาการ

การจัดให้มีประชากรในกลุ่มเฉพาะให้มีการอภิปรายร่วมกันในหัวข้อประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบรูปแบบการพัฒนากลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไปสู่ระบบพรรคการเมือง จึงเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากประสบการณ์ที่มีอยู่ในลักษณะที่ไม่แตกต่างกันนัก เพื่อให้ร่วมกันอภิปรายหาคำตอบที่จะร่วมกันกำหนดปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่มผลประโยชน์ด้านแรงงานไทยเพื่อการพัฒนาไปสู่พรรคการเมือง ซึ่งน่าจะมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันนัก ส่วนกลุ่มผสม มาจากการรวมกลุ่มผู้มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันในกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม เมื่อมารวมกันเป็นกลุ่มผสมที่ได้ร่วมกันอภิปรายแล้วอาจจะมีความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันตามแต่ประสบการณ์ของแต่ละคนแต่ก็ต้องมีข้อสรุปคำตอบของกลุ่มผสม

#### (2)การจัดเตรียมสถานที่จัดทำ Co-Design

โดยเหตุที่กำหนดประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม สถานที่จัดทำ Co-Design จึงต้องแยกเป็น 4 โต๊ะห่างจากกันเพื่อไม่ให้เกิดการร่วมแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มรบกวนกัน แต่อยู่ในห้องเดียวกัน จึงจำเป็นที่จะเป็นห้องขนาดใหญ่ (รูปภาพประกอบที่ 5.1 การจัดสถานที่กลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม และรูปภาพประกอบที่ 5.2 การจัดสถานที่กลุ่มผสม 4 กลุ่ม)



การมีส่วนร่วมออกแบบ ร่วมออกแบบ  
(Participatory -Design, Co - Design)

รูปแบบการพัฒนากลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรค  
การเมือง  
DEVELOPMENT OF THAI LABOUR INTEREST GROUP TO POLITICAL  
PARTY SYSTEM

วนาภรณ์ พันธุ์พุกภัย



ภาพประกอบที่ 5.1 การจัดสถานที่กลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม



ภาพประกอบที่ 5.2 การจัดสถานที่กลุ่มผสม 4 กลุ่ม

(3) การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดทำ Co-Design

ผู้วิจัยจัดเตรียมกระดาษแผ่นใหญ่และเครื่องเขียนสำหรับเขียนคำตอบจากมติของแต่ละกลุ่ม พร้อมแท่นที่ตั้ง

(4) การจัดเตรียมเลขานุการกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่ในการบันทึกมติของที่ประชุมกลุ่ม

2) ขั้นตอนการดำเนินการ

การดำเนินการแบ่งเป็น 2 ช่วง

ช่วงเช้าเป็นการจัดทำ Co-Design กลุ่มเฉพาะการวิจัยใช้เวลาดำเนินการประมาณ 2 ชั่วโมง มีการดำเนินการ ดังนี้

- กลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่ม เลือกผู้แทนกลุ่มที่จะทำหน้าที่รายงานผลจากข้อตกลงของกลุ่มต่อกลุ่มอื่น ๆ เมื่อเสร็จสิ้นการร่วมทำ Co-Design กลุ่มเฉพาะ

- ผู้วิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการจัดทำ Co-Design และ ร่างรูปแบบการพัฒนากลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมืองที่เป็นคำตอบที่ได้มาจากบทที่ 4 เพื่อเป็นแนวทางในประเด็นสำหรับการทำ Co-Design ซึ่งมีโครงสร้างของรูปแบบตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ร่างโครงสร้างรูปแบบการพัฒนากลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมืองที่นำเสนอขึ้นในการทำ Co-Design แต่ละกลุ่มเฉพาะได้ใช้เป็นประเด็นการร่วม

อภิปรายในกลุ่มแต่ไม่จำกัดว่าในการอภิปรายจะต้องยึดตามประเด็นเหล่านั้น ประชากรกลุ่มเฉพาะสามารถที่จะนำประเด็นอื่น ๆ ที่คิดว่าเหมาะสมมาอภิปรายได้

คำตอบที่ได้มาจากการอภิปรายในกลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มเมื่อมีการนำเสนอต่อที่ประชุมแล้วถือว่าเป็นการเสร็จสิ้นการดำเนินการมีส่วนร่วมออกแบบของประชากรกลุ่มเฉพาะซึ่งจะเป็นข้อมูลที่การวิจัยได้นำไปสู่การวิเคราะห์ต่อไป (ดูภาพประกอบที่ 5.3 การนำเสนอของกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม)



ภาพประกอบที่ 5.3 การนำเสนอของกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม

การจัดทำ Co-Design กลุ่มผสม เป็นช่วงบ่าย ใช้เวลาดำเนินการประมาณ 2 ชั่วโมง มีการดำเนินการเช่นเดียวกับกลุ่มเฉพาะ และมีการนำเสนอมติของแต่ละกลุ่มผสม (ดูภาพประกอบที่ 5.4 การนำเสนอมติของแต่ละกลุ่มผสม)



ภาพประกอบที่ 5.4 การนำเสนอมติของแต่ละกลุ่มผสม

### 1.2 ผลการทำ Co-Design กลุ่มเฉพาะ

ผลการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมได้นำมาวิเคราะห์โดยมีคำตอบในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมือง คำตอบของกลุ่มเฉพาะแยกวิเคราะห์ตามปัจจัยที่ได้มา ดังนี้

#### 1) ปัจจัยทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย

เป็นลักษณะของการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ของประเทศเพื่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ การให้การเคารพสิทธิและเสรีภาพของกันและกันลดความเหลื่อมล้ำภายในสังคมเพื่อให้เกิดความเสมอภาค มีสวัสดิการต่างๆ เพื่อเอื้อต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ ในปัจจัยข้อนี้ปรากฏผลของคำตอบ ดังนี้

#### กลุ่มภาคการเมือง

กลุ่มนี้มีความเห็นร่วมกันว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีความสมบูรณ์จึงจะก่อให้เกิดสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มอย่างแท้จริงของประชาชนเหมือนเป็นวงล้อประวัติศาสตร์ที่เมื่อไหร่ก็ตามหากกลุ่มผู้ใช้แรงงานมีความเข้มแข็งก็มักจะมีภาครัฐประหารโดยทหารเป็นระยะๆ ตลอดมา และการบริหารปกครองโดยรัฐบาลทหารก็จะยกเลิกสิทธิต่างๆ ของผู้ใช้แรงงานจนทำให้เกิดความอ่อนแอ



ปัญหาสำคัญก็คือ ปัญหาการย้ายถิ่นทำงานของผู้ใช้แรงงานจะส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกผู้แทนของตนตามภูมิลำเนาที่เป็นที่อยู่ตามทะเบียนที่อยู่อาศัยซึ่งไม่ตรงกับพื้นที่ทำงานทำให้ไม่สามารถเลือกตัวแทนให้เป็นไปตามเจตจำนง

กลุ่มภาคการเมืองมีข้อเสนอแนะในกรณีที่จะส่งเสริมการรวมกลุ่มได้นั้น ควรจะต้องให้

- มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่สมบูรณ์
- ในกรณีที่เคลื่อนย้ายถิ่นทำมาหากินให้ย้ายทะเบียนเข้ามายังถิ่นที่ทำกินได้ภายใน

15 วันเพื่อให้สามารถเลือกผู้แทนได้ตามเจตจำนงของตน

#### **กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าในการปกครองของประเทศไทยแม้จะเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แต่ก็มักจะมีการเข้าแทรกแซงของอำนาจเผด็จการด้วยการรัฐประหารโดยทหารอยู่เสมอจึงทำให้การรวมกลุ่มไม่เป็นอิสระมักจะมีข้อห้ามหรือข้อจำกัด ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ทั้งหมดได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กลุ่มนี้ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมพร้อมทั้งเสนอแนะ คือ

- ในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพการรวมกลุ่มและสิทธิเสรีภาพทางการเมืองที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับ ด้วยการบรรจุเป็นหลักสูตรขั้นพื้นฐานเพื่อให้ได้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถปกป้องสิทธิของตนเองไม่ให้ถูกละเมิด และในด้านของการเลือกตั้งที่ถือว่าเป็นสิทธิตามระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องมีความเป็นธรรมและความเสมอภาคในการใช้สิทธิจึงควรส่งเสริมให้เกิดการใช้สิทธิได้อย่างสะดวกและรวดเร็วตามยุคสมัย

- ปรับวิธีการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยยึดเขตเลือกตั้งตามที่จัดแบ่งไว้ในประกันสังคม

#### **กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยในการส่งเสริมให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนมีความชัดเจนขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญ เพื่อเข้าไปปกป้องสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของตนเอง แต่ประเทศไทยมักจะมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยการทำรัฐประหารเพื่อสลายการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ทั้งหมดได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

#### **กลุ่มนักวิชาการ**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 แล้วก็ตาม แต่จากเหตุการณ์ปฏิวัติ หรือรัฐประหารก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่เนืองๆ จนทำให้ระยะเวลาในการปกครองของประเทศจะเป็นในรูปของเผด็จการมากกว่าประชาธิปไตย การคิดค้น

การรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานเพราะความหวาดกลัวต่อการเป็นคอมมิวนิสต์ที่ยังไม่หายไปเพราะคิดว่าการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานย่อมจะต้องเป็นในลักษณะของสังคมนิยมและถ้าหากปล่อยให้มีการรวมกลุ่มจนมีความเข้มแข็งขึ้นมาที่ยากต่อการที่จะควบคุมได้ จึงต้องมีการออกกฎหมายมาเพื่อตัดตอนไม่ให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานขึ้นมาหรือให้รวมกลุ่มกันได้น้อยที่สุด คำตอบนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ทั้งหมดได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

จากคำตอบของประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นปัจจัยทางด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ไม่มีความต่อเนื่องมักการทำให้ประชาธิปไตยสะดุดหยุดลงด้วยเหตุการณ์รัฐประหารอยู่เสมอมาจึงส่งผลกระทบต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่จะให้มีการพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์ดังเช่นประเทศพัฒนาอื่นซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและเสรีภาพแก่ประชาชนทุกกลุ่มในการรวมตัวกันให้เกิดความเข้มแข็งและหากประสงค์ที่จะพัฒนาการรวมกลุ่มไปสู่การใช้อำนาจนิติบัญญัติในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ให้เป็นธรรมและเสมอภาคกันได้ด้วยครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้นั้นก็ใช้กลไกของการจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อใช้อำนาจทางรัฐสภา ซึ่งการรวมกลุ่มผลประโยชน์ผู้ใช้แรงงานต้องการ

ดังนั้นปัจจัยทางด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผลประโยชน์ผู้ใช้แรงงานที่จะรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเพื่อไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง ความเห็นนี้พบว่าทุกกลุ่มเฉพาะต้องการที่จะให้มีปัจจัยทางด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สอดคล้องกัน

## 2) ปัจจัยพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์พัฒนาการการเมืองของประเทศไทยนับตั้งแต่มีการปฏิวัติ (Revolution) เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2563 มีลักษณะความซ้ำซากที่ไม่สามารถจะพัฒนาให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยมีความสมบูรณ์แบบดังเช่นประเทศอื่น ๆ ได้เนื่องจากฝ่ายที่ถือว่ามีหน้าที่รักษาความมั่นคงของประเทศมักจะใช้เป็นข้ออ้างล้มเลิกการปกครองระบอบนี้ชั่วคราวด้วยการรัฐประหารโดยใช้กำลังอาวุธที่มีใ้ช้อยู่สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันประเทศ ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของประเทศต้องหยุดชะงักเป็นระยะ ๆ ตลอดมา จึงยอมส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการรวมกลุ่มของกลุ่ม ผลประโยชน์ผู้ใช้แรงงานที่จะต้องเป็นกลุ่มแรก ๆ ที่ต้องสักระคายมิให้เกิดการรวมกลุ่มโดยการอ้างถึงความมั่นคงของประเทศเป็นหลัก ประวัติศาสตร์เช่นนี้จำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนเสียใหม่ เพราะเท่าที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันก็ไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรงอย่างใดที่แสดงถึงความไม่มั่นคงของประเทศจากการรวมกลุ่มนี้ปัจจัยพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์จึงมี

ความสำคัญต่อการส่งเสริมที่จะให้การรวมกลุ่มของกลุ่มผลประโยชน์ผู้ใช้แรงงานที่ได้มาจากการวิเคราะห์ในบทที่ 4 และเมื่อนำไปสู่การจัดทำ Co- Design กลุ่มเฉพาะได้คำตอบแยกตามกลุ่ม ดังนี้

#### **กลุ่มภาคการเมือง**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าด้วยอำนาจของรัฐบาลเผด็จการในทุกยุคทุกสมัยมักจะเข้ามาสลายการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานด้วยวิธีการต่าง ๆ เสมอ และได้เพิ่มเติมว่าการสร้างความมั่นคงในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพื่อไม่ให้เกิดการยุบสภา หรือการแทรกแซงจากหน่วยงานของรัฐที่จะทำให้การรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานต้องถูกถล่มแตกกระจายไปสู่อการยุติบทบาทซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ทั้งหมดได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

#### **กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าในการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานมักจะมี การเข้ามาแทรกแซงของรัฐอยู่เสมอ การกำหนดข้อจำกัดในการดำเนินงานของกลุ่มหรือการกำหนดโทษต่างๆ หรือครั้งใดที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานมีความเข้มแข็งก็มักจะเกิดความหวาดระแวงจนนำไปสู่การยุบเลิกสหภาพทำให้ขาดความต่อเนื่องขององค์กร คำตอบนี้ย่อมสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ทั้งหมดได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

#### **กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าในการดำเนินงานของกลุ่มผู้ใช้แรงงานมักจะไม่ได้รับอิสระ มักจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ และการไม่ได้รับความร่วมมือจากตัวผู้ใช้แรงงานเองเป็นเพราะความไม่มั่นใจในสหภาพด้วยเหตุปัจจัยที่ถูกครอบงำจากรัฐ ทำให้การรวมกลุ่มเป็นไปในลักษณะที่ไม่มีความมั่นคงจนนำไปสู่การยุติบทบาทอยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ทั้งหมดได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

#### **กลุ่มนักวิชาการ**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าห้วงเวลาที่มีการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานจนขึ้นมาในลักษณะที่มีความเข้มแข็งก็มักจะถูกตีกรอบจากรัฐบาลด้วยการรัฐประหารและยกเลิกกฎหมายเก่าที่ให้สิทธิเสรีภาพกับผู้ใช้แรงงานอย่างเช่นในยุคสมัยการรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีแนวคิดว่าการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นคอมมิวนิสต์ที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อการปกครองและกระทบต่อความมั่นคงของประเทศจึงต้องปราบปรามมิให้มีการรวมกลุ่มกันจากประวัติศาสตร์การเมืองของไทยในลักษณะเช่นนี้ย่อมส่งผลมาจนถึงปัจจุบันที่แม้ว่าประเทศที่ปกครองระบอบคอมมิวนิสต์จะเปลี่ยนไปเป็นระบอบสังคมนิยมแล้วก็ตาม แต่การอ้างถึงความมั่นคงของประเทศก็ยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบันที่ยังคงมองว่ากลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นปฏิปักษ์กับรัฐจึงต้องกำจัดให้สิ้นทำให้การรวมกลุ่มของ

ผู้ใช้แรงงานถูกห้ามมิให้รวมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเมืองทำให้การรวมกลุ่มถูกจำกัดมิให้ใช้เสรีภาพทางการเมืองจึงขาดความเชื่อมโยงต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

จากคำตอบของประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นปัจจัยด้านพัฒนาการประวัติศาสตร์ในการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานไทยที่ไม่มีความต่อเนื่องจะถูกจำกัดห้ามยุ่งเกี่ยวกับการเมืองจึงเกิดการสะดุดหยุดลงจากเหตุการณ์รัฐประหารที่มีการยกเลิกกฎหมายที่ให้สิทธิกับผู้ใช้แรงงานทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานส่งผลการรวมกลุ่มไม่เกิดความเข้มแข็ง

### 3) ปัจจัยทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมือง

ในการเข้าร่วมรวมกลุ่มกันของปัจเจกต้องเริ่มมาจากการมีอุดมการณ์ที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน และมีการดำเนินงานร่วมกันภายใต้แนวคิดอุดมการณ์เดียวกัน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มในการที่จะปกป้องผลประโยชน์สูงสุดของกลุ่ม ซึ่งในปัจจุบันเมื่อนำไปสู่การจัดทำ Co-Design กลุ่มเฉพาะ ได้คำตอบ แยกตามกลุ่มเฉพาะ ดังนี้

#### กลุ่มภาคการเมือง

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการรวมกลุ่มจะเกิดความเข้มแข็งได้จะเกิดจากที่สมาชิกในกลุ่มมีอุดมการณ์ร่วมกันและให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าการจะมีอุดมการณ์ร่วมกันได้นั้นควรจะต้องเริ่มจากการทำให้ทุกคนมีความต้องการที่จะเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมืองก่อนซึ่งจะต้องสร้างอุดมการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการส่งเสริมให้ตระหนักถึงสิทธิประโยชน์ในการเข้าร่วมกันเป็นกลุ่ม เมื่อเห็นถึงความสำคัญก็จะเข้าร่วมตัวกันจนทำให้พัฒนาไปสู่การมีอุดมการณ์ร่วมกันต่อไปจึงเสนอแนะให้มีการส่งเสริมสมาชิกให้เกิดอุดมการณ์ที่อยากเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กร

#### กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการรวมกลุ่มที่มีอุดมการณ์ร่วมกันจะเป็นพลังในการผลักดันในการเข้าไปปกป้องรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มได้อย่างเป็นรูปธรรมและได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าจากการที่กฎหมายปิดกั้นไม่ให้สหภาพแรงงานยุ่งทางการเมืองและการกำหนดให้เป็นเพียงสหภาพภายในสถานประกอบการเท่านั้นจึงทำให้ไม่สามารถเสนอนโยบายในเรื่องการส่งเสริมหรือให้การสนับสนุนพรรคการเมืองใด ทำให้สมาชิกในสหภาพไม่มีภาพที่ชัดเจนในการที่จะให้การสนับสนุนพรรคการเมืองไหนร่วมกันทำให้ต่างคนต่างเลือกตามความชอบความพอใจจึงไม่ส่งเสริมให้เกิดอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิก

#### กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการหากสมาชิกของสหภาพมีอุดมการณ์ร่วมกันจะสามารถพัฒนาไปสู่พรรคการเมืองได้เพื่อให้ได้ผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในสภาเพื่อเป็นกระบอกเสียงในการ

เสนอกฎหมายเพื่อให้เอื้อต่อกลุ่ม แต่ความเป็นจริงที่ผ่านมากลุ่มผู้ใช้แรงงานไม่สามารถสร้างอุดมการณ์ร่วมกันได้เพราะความกลัวที่จะถูกรอบงำโดยพรรคการเมืองที่มีทุนทรัพย์หรืออิทธิพลเหนือกว่าจะส่งผลให้อุดมการณ์ที่มีอยู่ต้องสูญสิ้นไป อีกทั้งความคิดเห็นที่แตกแยกของแกนนำกลุ่มแรงงานที่ต่างคนต่างคิดเป็นการสะท้อนถึงความไม่เป็นเอกภาพของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

### กลุ่มนักวิชาการ

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าคนส่วนใหญ่มักจะมองไปที่ผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมจนขาดการมีอุดมการณ์ร่วมกัน จากการมีความคิดเห็นที่ต่างกันจนเกิดความขัดแย้งภายในองค์กรไม่มีใครยอมใครทำให้ไม่สามารถเดินไปในทิศทางเดียวกันเพราะการมีอัตตาตัวตนของคน การส่งเสริมให้มีความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน และการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการสร้างอุดมการณ์ของกลุ่ม

จากคำตอบของประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นประเด็นปัจจัยทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองจากความแตกแยกของผู้นำ ความแตกต่างทางด้านความคิดของแต่ละสภาพที่มีมุมมองแค่ผลประโยชน์ของกลุ่มเท่านั้นทำให้เกิดเอกภาพในขบวนการแรงงานส่งผลต่อการรวมกลุ่มไม่เกิดความเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งในกลุ่มเฉพาะบางกลุ่มได้เสนอแนะให้สร้างอุดมการณ์การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงสิทธิจึงจะเกิดอุดมการณ์ร่วมกันการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

ผลการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มพบว่ามีความเห็นที่สอดคล้องกับปัจจัยทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองโดยมีข้อเสนอแนะในการสร้างอุดมการณ์การมีส่วนร่วมและให้ความรู้กับคนงานรวมถึงการสร้างจิตสำนึกการมีอุดมการณ์ร่วมกัน

### 4) ปัจจัยสิทธิในการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานทางการเมือง

การดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ภายใต้กฎหมายที่ให้การคุ้มครองรับรองการดำเนินงานทางการเมืองที่เป็นไปอย่างอิสระ เพื่อเรียกร้องและปกป้องสิทธิประโยชน์ของกลุ่มด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นการประท้วง การนัดหยุดงาน ฯลฯ ย่อมเป็นการใช้ช่องทางทางการเมืองที่เป็นไปตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ปัจจัยนี้เมื่อนำไปสู่การจัดทำ Co-Design ได้คำตอบแยกตามกลุ่มเฉพาะดังนี้

#### กลุ่มภาคการเมือง

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ผ่านมานั้น มักจะถูกแทรกแซงจากรัฐไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปครอบงำการดำเนินงานหรือการมีกฎหมายที่

กำหนดข้อห้ามไว้อย่างชัดเจน จึงเสนอแนะให้สร้างตัวแทนที่จะเข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

#### **กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่ากฎหมายกำหนดข้อจำกัดที่ไม่ได้สอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98 ที่กำหนดถึงสิทธิเสรีภาพในการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ทำให้การดำเนินงานมักจะพบปัญหาและอุปสรรคจากการแทรกแซงของรัฐที่ไม่ยอมให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานเข้าไปมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางด้านการเมืองได้ ซึ่งหลาย ๆ ครั้งที่ถูกลงโทษและไม่ได้รับความเป็นธรรมจนเกิดความเจ็บปวด จึงเสนอแนะให้มีการแก้กฎหมายเพื่อให้สหภาพแรงงานสามารถเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองได้

#### **กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าข้อจำกัดของการเข้าไปมีบทบาททางด้านการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงานทำให้ผู้ใช้แรงงานไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ทำให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานไม่สามารถเรียกร้องให้รัฐดำเนินนโยบายที่เป็นประโยชน์หรือที่เอื้อต่อกลุ่มผู้ใช้แรงงานได้อย่างจริงจัง

#### **กลุ่มนักวิชาการ**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าความไม่เสมอภาคเป็นอุปสรรคใหญ่ขัดขวางการเข้าดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน แม้ว่าจะมีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตามแต่ในความเป็นจริงที่ยังมีเงื่อนไขที่ปิดกั้นการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในกฎหมายลำดับรอง เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยจะมีการเอากฎหมายลำดับรองมาคุ้มครองกฎหมายแม่อันเป็นความผิดปกติของกระบวนการทางด้านกฎหมายที่จะต้องยึดกฎหมายแม่นั่นก็คือรัฐธรรมนูญเป็นหลักเสมอ จึงเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายลำดับรองให้สอดคล้องกับกฎหมายหลัก

จากคำตอบของประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นปัจจัยการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานของกลุ่มที่เกี่ยวกับทางด้านการเมือง การแทรกแซงของรัฐในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงานทำให้เกิดความเป็นอิสระจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาในอดีตจนถึงปัจจุบันส่งผลการรวมกลุ่มไม่เกิดความเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งในกลุ่มเฉพาะบางกลุ่มได้เสนอแนะส่งเสริมการให้ความรู้และการแก้ไขกฎหมายที่ปิดกั้นการแสดงออกของผู้ใช้แรงงาน

ผลการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มพบว่ามีความเห็นที่สอดคล้องกับปัจจัยการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานของกลุ่มที่เกี่ยวกับทางด้านการเมืองโดยมีข้อเสนอแนะการให้ความรู้กับผู้ใช้แรงงาน และการแก้กฎหมาย

### 5) ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณี

ในลักษณะของความเชื่อที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะมีแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาคแต่ละประเทศอันเป็นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองของประเทศนั้น ๆ เป็นการแสดงถึงอัตลักษณ์ของพลเมืองของแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้นหากพิจารณาในทางวัฒนธรรมและจารีตประเพณีซึ่งในอดีตที่มีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยที่มีแรงงานทาสจะเป็นกลุ่มคนยากจนซึ่งใช้แรงงานแทนหนี้สินและเมื่อมีการเลิกทาสในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 5 แต่โดยประเพณีการใช้แรงงานคนก็ยังคงมีอยู่สำหรับคนไทย ดังนั้นแม้ประเทศจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขความคิดของการเป็นผู้ใช้แรงงานก็ยังคงมีความคิดว่าของคนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจยากจน ทั้ง ๆ ที่ปัจจุบันผู้ใช้แรงงานมีหลายรูปแบบแต่ในความคิดของคนไทยส่วนหนึ่งก็ยังคงคิดแบบเดิม ๆ นอกจากนี้ในปัจจุบันนี้ยังมองว่าประเทศไทยมีความยุ่งยากต่อการปรับเปลี่ยนระบบให้เกิดความเสมอภาคกันในระหว่างผู้ใช้แรงงานเนื่องจากยังคงเป็นประเทศที่มีประเพณี และวัฒนธรรมว่าด้วยระบบอุปถัมภ์ ที่ตามมาด้วยระบบพวกพ้อง ญาติพี่น้อง มิตรสหาย ทำให้การสร้างระบบความยุติธรรม ความเสมอภาคเกิดขึ้นได้ยาก ดังนั้น ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณีจึงมีผลต่อการรวมกลุ่มผลประโยชน์ผู้ใช้แรงงาน ซึ่งเมื่อนำไปสู่การจัดทำ Co-Design กลุ่มเฉพาะแยกคำตอบได้ ดังนี้

#### กลุ่มภาคการเมือง

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าลักษณะทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของไทยจะยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ ที่เป็นความเชื่อเก่าๆมาตั้งแต่ในอดีตที่เป็นความสัมพันธ์ในแนวดิ่งมีลักษณะแบบผู้อุปถัมภ์กับผู้ที่รับการอุปถัมภ์ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นความสัมพันธ์เฉพาะตัว จึงเสนอแนะให้สร้างความเข้าใจเพื่อไม่ให้เกิดความยึดติดกับรูปแบบเก่า ๆ

#### กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าความสัมพันธ์ของคนไทยมักจะเป็นไปในลักษณะที่ให้ความเกื้อกูลช่วยเหลือกัน ในความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ส่งผลถึงระบบการเลือกตั้งที่แต่ละครั้งมีอิทธิพลต่อคะแนนเสียงที่จะได้รับ มีการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างเป็นทางการได้ชัยชนะของกลุ่มนายทุน ระบบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นระบบที่เอื้อต่อนายทุนที่สามารถส่งผู้รับสมัครเลือกตั้งได้ทั่วทุกภูมิภาคย่อมมีหนทางที่จะนำไปสู่การได้รับเลือกเข้ามามากกว่าพรรคที่ไม่สามารถส่งผู้รับสมัครเลือกตั้งได้ทั่วทุกภูมิภาคจึงเสนอแนะให้กลับมาใช้ระบบการเลือกตั้งที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หรือ 2550

### กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าสังคมไทยมักจะให้ความชื่นชมยกย่องกลุ่มคนที่อยู่ในชนชั้นอื่นทางสังคมมากกว่าชนชั้นแรงงานซึ่งมักจะถูกดูถูกดูแคลนว่าเป็นคนต่ำต้อยไม่มีความเชื่อมั่นในคนซึ่งอยู่ในชนชั้นแรงงานด้วยกันเพราะคนไทยถูกปลูกฝังให้ฟังฟังชนชั้นที่อยู่เหนือกว่าเสมอจนไม่สามารถปลดแอกความเป็นทาสได้เลยแม้เวลาจะผ่านมานานเนิ่นนานแล้วก็ตาม

### กลุ่มนักวิชาการ

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขทุกคนมีความเสมอภาคแต่คนไทยไม่เคยเชื่อเรื่องความเสมอภาคที่จะส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน ในหลักของความเสมอภาคเป็นการให้ความช่วยเหลือคนที่มีโอกาสน้อยกว่าและคนที่ได้เปรียบก็จะต้องเสียสละ แต่สังคมไทยมักจะแสดงออกมาในมุมมองกลับกันเสมอ จึงเสนอแนะให้มีการสร้างจิตสำนึกทางด้านความเสมอภาคตั้งแต่เด็ก

จากคำตอบของประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณีที่ยังคงยึดติดกับระบบเดิมๆ แม้ประเทศไทยได้มีการเลิกทาสไปนานแล้วแต่คนไทยก็ยังคงเอาแอกแขวนคอมาจะต้องหานายเพื่อคุ้มครองตนเองและทำตามคำสั่งผู้เป็นนายส่งผลให้ภาพของการรวมกลุ่มไม่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มในกลุ่มเฉพาะบางกลุ่มได้เสนอแนะให้สร้างความเข้าใจและการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ในปัญหาของระบบเลือกตั้งในที่ผ่านมาให้กลับไปใช้ระบบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หรือ 2550

ผลการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มพบว่ามีความเห็นที่สอดคล้องกับปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณี โดยมีข้อเสนอแนะให้สร้างความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกและกลับไปใช้ระบบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หรือ 2550

### 6) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

กลุ่มผลประโยชน์ทางสังคมมักจะมีกรรวมกลุ่มกันตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ใกล้เคียงกันเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มและเพิ่มอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์อื่น ที่จะเป็นตัว่วงดุลทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ผู้ใช้แรงงานมักถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มสังคมที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำ การจะเรียกร้องให้มีการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ในกลุ่มนี้จึงต้องมาจากการรวมกลุ่มพวกเดียวกันเองเพื่อจะลบบปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้ไม่มีผลต่อพวกเขา นอกจากนี้การรวมกลุ่มของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ตามที่กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ให้เสรีภาพไว้ให้จัดตั้งในรูปแบบของสหภาพก็มักจะถูกยุบไปโดยการนำเอาเหตุเศรษฐกิจมาเป็นข้ออ้าง ปัจจัย



ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจึงมีผลต่อการรวมกลุ่มของกลุ่มผลประโยชน์ผู้ใช้แรงงาน ซึ่งปัจจัยนี้เมื่อนำไปสู่การจัดทำ Co-Design ได้คำตอบแยกกลุ่มเฉพาะได้ ดังนี้

#### **กลุ่มภาคการเมือง**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นหลายต่อหลายครั้งส่งผลให้โรงงานอุตสาหกรรมหลาย ๆ แห่งล้มระเนระนาดทำให้สภาพแรงงานเป็นอันต้องยุบเลิกตามไปด้วย ด้วยอุตสาหกรรมเป็นฐานหลักของผู้ใช้แรงงานเมื่อฐานล้มส่งผลให้ผู้ใช้แรงงานอยู่ต่อไม่ได้ต้องออกไปหางานทำเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง การระดมคนเพื่อสร้างพลังเพื่อต่อกรกับรัฐจึงไม่เกิดขึ้นเสนอแนะให้สร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมให้มีความมั่นคง

#### **กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าปัญหาของการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานไม่เกิดความเข้มแข็งเพราะจากเหตุการณ์วิกฤตทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในอดีตส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงานอย่างมาก รวมถึงความแตกแยกทางด้านความคิดของสังคมที่แบ่งเป็น 2 ฝ่ายเป็นเหมือนเส้นขนานที่ไม่สามารถมาบรรจบกันได้

#### **กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าผู้ใช้แรงงานจะให้ความสนใจในเรื่องปากเรื่องท้อง การเรียกร้องขึ้นค่าแรงด้วยภาวะเศรษฐกิจจึงเป็นเหตุสำคัญตั้งนั้นกลไกของสหภาพจึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียกร้องเพราะมาจากการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานย่อมมีพลังมากกว่า แต่อย่างไรก็ดีการรวมกลุ่มก็หวังเพียงเพื่อเรียกร้องประโยชน์ในเชิงของตนเองและครอบครัวมากกว่าความสนใจที่จะพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง

#### **กลุ่มนักวิชาการ**

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยการไม่มีกฎหมายที่ทำให้การคุ้มครองรับรองในการเจรจาต่อรองกับนายจ้างหรือการเข้าช่วยเหลือจากรัฐในบทบาทของภาคีคนกลางด้วยความจริงใจและมีพลังในการเรียกร้องในสถานะของผู้แทนที่จะใช้อำนาจนิติบัญญัติได้ซึ่งจะไม่มีผลต่อความเป็นจริงที่รัฐมักจะเข้าช่วยฝ่ายนายจ้างเสมอ การใช้กลไกทางนิติบัญญัติในการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการเจรจาต่อรองระหว่างองค์กรนายจ้างและองค์กรลูกจ้างจึงจะเป็นการคุ้มครองที่มีความเป็นไปได้

จากคำตอบของประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมการรวมกลุ่มจะเกิดขึ้นต่อเมื่อปากท้องของผู้ใช้แรงงานต้องอึดก่อน แต่ที่พบเห็นผู้ใช้แรงงานมักจะเป็นกลุ่มที่มีความลำบากมากกว่ากลุ่มทางสังคมอื่นจึงทำให้ผู้ใช้แรงงานมักจะมองแค่ผลประโยชน์เฉพาะหน้าเท่านั้น จึงไม่ให้ความสนใจในเรื่องของสหภาพส่งผล

ให้เกิดความไม่เข้มแข็งของการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในกลุ่มเฉพาะบางกลุ่มได้เสนอแนะสร้างฐานทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้เกิดความมั่นคงแก่ผู้ใช้แรงงาน สร้างกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองการเจรจาต่อรองกับนายจ้าง

ผลการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มพบว่ามีความเห็นที่สอดคล้องกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยมีข้อเสนอแนะให้สร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และให้มีกฎหมายคุ้มครองการเจรจาต่อรองกับนายจ้าง

### 7) ปัจจัยทางด้านมวลชนที่เป็นฐาน

จากขบวนการทางสังคมที่มีความตื่นตัวทางการเมืองจนทำให้เกิดการรวมกลุ่มของปัจเจกชนจำนวนมากที่มาจากหลากหลายชนชั้นและสังคมต่างมีอุดมการณ์เหมือนกันหรือคล้ายกัน ในความเชื่อที่สามารถตอบสนองความต้องการความคิดของตนเองได้มวลชนกลุ่มใหญ่ในประเทศไทยคือกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ถือว่าเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่จะต้องรวมกลุ่มกันเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการเข้าไปเป็นผู้กำหนดกรอบและมีส่วนร่วมทางการเมืองกับพรรคการเมืองที่เสนอนโยบายที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้แรงงานในการเป็นพลังสนับสนุนพรรคการเมืองนั้นได้เข้าสู่สภาเพื่อผลักดันนโยบายให้เป็นนโยบายของประเทศต่อไปปัจจัยนี้เมื่อนำไปสู่การจัดทำ Co-Design กลุ่มเฉพาะได้คำตอบแยกตามกลุ่มเฉพาะ ดังนี้

#### กลุ่มภาคการเมือง

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าในข้อกำหนดของกฎหมายแรงงานที่เป็นจำกัดสิทธิในการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานให้เป็นเพียงสหภาพภายในสถานประกอบการ และมีการแทรกแซงจากภาครัฐไม่ให้เกิดเอกภาพในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน จึงเสนอแนะให้สร้างฐานของกลุ่มผู้ใช้แรงงานให้มีความมั่นคง

#### กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการที่ประเทศไทยมีสภาองค์การลูกจ้างถึง 15 แห่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงการแยกย่อยผู้ใช้แรงงานออกเป็น 15 ส่วนจึงเป็นไปได้ที่จะเกิดเอกภาพในหมู่ผู้ใช้แรงงาน

#### กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าความขัดแย้งภายในองค์กรจนไม่เป็นเอกภาพจึงไม่เกิดภาพของความสามัคคี การระดมมวลชนเพื่อต่อสู้ร่วมกันจึงไม่เกิดขึ้น จึงเสนอแนะให้สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในองค์กร

#### กลุ่มนักวิชาการ

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าสหภาพแรงงานของเราไม่มีความเป็นเอกภาพจากมักจะเกิดความแตกแยกในกลุ่มผู้นำอยู่เสมอ และการให้ความสำคัญกับผู้นำของพรรคมากกว่ามวลชนที่เป็นฐานเสียง

จากคำตอบของประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็น ปัจจัยทางด้านมวลชนของกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นฐานรากของพรรคการเมือง ในประเทศไทยยังคงมี กระบวนการต่าง ๆ ที่แยกกลุ่มผู้ใช้แรงงานออกจากกันด้วยการจัดให้มีสภาองค์กรลูกจ้างมากถึง 15 แห่ง และความแตกแยกของกลุ่มผู้ใช้แรงงานในเรื่องการเมืองจึงทำให้ไม่เกิดการเชื่อมโยงกันเป็น เครือข่ายเป็นกลุ่มใหญ่ได้เพื่อสร้างให้เกิดความเข้มแข็งและเกิดการโยงโยเป็นเครือข่ายของกลุ่มผู้ใช้ แรงงานในกลุ่มเฉพาะบางกลุ่มได้เสนอแนะให้สร้างฐานที่มั่นคงของกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพื่อให้เกิด เป็นมวลชนกลุ่มใหญ่และสร้างแนวทางเพื่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่ผู้ใช้แรงงาน รัฐจะต้องเปิด โอกาสให้แรงงานทุกภาคส่วนทั้งในระบบและนอกระบบสามารถเข้ามารวมกลุ่มกันได้ในการทำ กิจกรรมต่างๆ รวมถึงการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องปกป้องสิทธิประโยชน์ของกลุ่ม

#### 8) ปัจจัยทางด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามกฎหมายที่ให้การรับรองและคุ้มครอง

การจะให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่มผลประโยชน์ผู้ใช้แรงงานถือ ว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ ILO ได้กำหนดไว้ให้ความคุ้มครองรับรอง และมิ การกำหนดไว้ในกฎหมายสูงสุดของแต่ละประเทศ แต่ที่สำคัญก็คือต้องมีกฎหมายลำดับรองจาก รัฐธรรมนูญให้การคุ้มครองด้วย ซึ่งหากปัจจัย ที่การวิจัย ได้มานั้นสามารถที่จะมีกฎหมายรองรับก็ จะเป็นการง่ายต่อการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานได้ ซึ่งในปัจจุบันด้านกฎหมายนี้ เพื่อ นำไปสู่การจัดทำ Co-Design ได้คำตอบของกลุ่มเฉพาะแยกได้ ดังนี้

#### กลุ่มภาคการเมือง

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าแม้รัฐธรรมนูญได้บัญญัติการรวมกลุ่มถือว่าเป็นเสรีภาพของปวง ชนชาวไทย แต่ในทางกลับกันกฎหมายแรงงานสัมพันธ์กลับกำหนดเงื่อนไขและข้อจำกัดในการ รวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดเป็นความย้อนแย้งที่ รัฐมักจะใช้ข้อจำกัดจากกฎหมายที่เป็นโทษต่อการรวมกลุ่มเสมอไม่เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน ILO เพราะประเทศไทยไม่ยอมลงสัตยาบันรับรองอนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98 จึงเสนอแนะ ให้มีกฎหมายที่ส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานสามารถรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งพรรคการเมือง

#### กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน

กลุ่มนี้มีความเห็นว่ากฎหมายมีข้อจำกัดหรือข้อห้ามที่เป็นการปิดกั้นการรวมกลุ่มของ ผู้ใช้แรงงานไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการรวมกลุ่มกันได้เพียงภายในสถานประกอบการการขับเคลื่อน เพื่อต่อสู้ทางด้านการเมืองมักจะถูกแทรกแซงจากรัฐและไม่ให้ความคุ้มครอง ล้วนแล้วเป็นอุปสรรค ทั้งสิ้น จากการเพิกเฉยของรัฐบาลที่ไม่ให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98 จึงทำ ให้กฎหมายภายในประเทศไม่เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องสิทธิเสรีภาพ จึงเสนอแนะให้ลงสัตยาบันอนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98

### กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ

กลุ่มนี้มีความเห็นว่ากฎหมายไม่ให้ความคุ้มครองรับรองเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มหรือการเข้าไปมีบทบาททางด้านการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่อาจจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย อันเป็นการปิดกั้นและลดทอนสิทธิของประชาชนอย่างชัดเจนจึงเสนอแนะไปให้สัปดาห์ที่ 87 และฉบับที่ 98

### กลุ่มนักวิชาการ

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าจากข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่กำหนดสิทธิในการรวมตัวมิได้เฉพาะแรงงานที่มีนายจ้างเท่านั้นรวมกันได้แก่ภายในสถานประกอบการและรวมกันได้เฉพาะในอุตสาหกรรมเดียวกันเท่านั้น กฎหมายไม่ได้เอื้อไปถึงแรงงานนอกระบบ จึงเสนอแนะไปให้สัปดาห์ที่ 87 และฉบับที่ 98

จากคำตอบของประชากรกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นปัจจัยทางด้านกฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลถึง 7 ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น แม้ว่าประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2475และมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ให้สิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มกับผู้ใช้แรงงาน แต่ในความเป็นจริงนั้นยังมีกฎหมายอีกฉบับที่กำหนดข้อจำกัดข้อห้ามเอาไว้จึงทำให้สิทธิในการรวมกลุ่มไม่ได้มีอิสระที่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ ในทางปฏิบัติมักจะให้เป็นไปตามกฎหมายเล็กอยู่เสมอ และการที่ประเทศไทยเพิกเฉยต่อการลงสัตยาบันอนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98 อันเป็นการให้สิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามหลักสิทธิมนุษยชนจึงทำให้การรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานไทยมีความอ่อนแอ

ข้อสรุปของคำตอบในกลุ่มเฉพาะที่มีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในปัจจัยทั้ง 8 ข้อ และได้มีการเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- ในส่วนของพื้นที่การเลือกตั้งควรจะต้องมีความสะดวกและเข้าถึงในการใช้สิทธิได้อย่างชัดเจน ควรให้การผ่อนปรนในการใช้สิทธิสำหรับกรณีที่ต้องไปทำงานต่างถิ่นให้มีการใช้สิทธิในการเลือกตั้งได้ตามสิทธิที่กำหนดไว้ในประกันสังคมเพื่อให้เป็นไปตามผลประโยชน์ที่จะได้รับในพื้นที่นั้น ๆ

- การโยกย้ายทะเบียนบ้านภายใน 15 วันตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเพื่อให้สามารถเลือกตัวแทนของตนได้ตามเจตจำนง

- สร้างประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

- การสร้างอุดมการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมือง

- สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน

- สร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้น

- การส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพของการรวมกลุ่มที่เป็นไปเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ต่าง ๆ ไม่ให้ถูกละเมิดหรือถูกรบกวนจากกลุ่มสังคมอื่น
- สร้างความสามัคคีเพื่อให้เกิดพลังในการต่อสู้ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของตน
- ลงสัตยาบันอนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98
- แก้กฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับอนุสัญญาทั้ง 2 ฉบับ
- กฎหมายต้องเปิดโอกาสให้กับผู้ใช้แรงงานในทุกภาคส่วนทั้งในระบบและนอกระบบสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานได้โดยไม่มีข้อจำกัด
- สร้างกฎหมายที่ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิการเคลื่อนไหวทางการเมืองและสิทธิการเจรจาต่อรองอย่างชัดเจน
- แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งให้เกิดความเป็นธรรม
- สร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

จากคำตอบที่ได้มาจากผลการจัดทำ Co – Design กลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มนั้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเฉพาะจะเห็นถึงความสอดคล้องกันของคำตอบตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 5.1 (ดูตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 การเปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมืองของกลุ่มเฉพาะ

ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดการรวมกลุ่ม	ประชากรกลุ่มเฉพาะ			
	ภาค การเมือง	สหภาพ แรงงานเอกชน	สหภาพแรงงาน รัฐวิสาหกิจ	นักวิชาการ
1. ด้านรูปแบบการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย	✓	✓	✓	✓
2. ด้านประวัติศาสตร์อันยาวนาน	✓	✓	✓	✓
3. ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง	✓	✓	✓	✓
4. ด้านสิทธิการดำเนินงานทางด้าน การเมือง	✓	✓	✓	✓
5. ด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณี	✓	✓	✓	✓
6. ด้านเศรษฐกิจและสังคม	✓	✓	✓	✓
7. ด้านมวลชนที่เป็นฐาน	✓	✓	✓	✓
8. ด้านกฎหมาย	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 5.1 จะเห็นได้ว่าคำตอบของกลุ่มเฉพาะทั้ง 4 กลุ่มในประเด็นปัจจัยต่อการรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่การพัฒนาเป็นพรรคการเมือง ทั้ง 8 ปัจจัย โดยบางปัจจัยบางกลุ่มเฉพาะมีการให้ข้อคิดเห็นเป็นข้อเสนอแนะ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าในรูปแบบของกลุ่มเฉพาะนี้เห็นว่าการจะทำให้เกิดการรวมกลุ่มผลประโยชน์ด้านแรงงานจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัย ทั้ง 8 ประการที่มีความสำคัญต่อการนำไปพิจารณาหากจะทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งพรรคการเมืองได้

### 1.3 ผลการทำ Co-Design กลุ่มผสม

การจัดทำ Co-Design กลุ่มผสมนี้ได้ใช้ปัจจัยเดียวกับที่ใช้กับกลุ่มเฉพาะโดยมีกระบวนการดำเนินการเช่นเดียวกับกลุ่มเฉพาะเช่นกัน ปรากฏผลคำตอบที่ได้มา ดังนี้

#### 1) ปัจจัยทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย

##### กลุ่มผสม 1

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าในแง่ของปัจจัยทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ยังอยู่ภายใต้การปกครองโดยเผด็จการทหารอยู่เป็นระยะๆ และได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมในการจะรวมกลุ่มให้มีความเข้มแข็งภายใต้รัฐบาลเผด็จการเป็นไปได้ยาก และนโยบายของพรรคการเมืองที่ยังไม่เอื้อต่อผู้ใช้แรงงาน ในข้อจำกัดของรูปแบบการเลือกตั้งที่เป็นปัญหาต่อกลุ่มผู้ใช้แรงงานอย่างมากและระบบการเลือกตั้งได้ถูกสร้างขึ้นสำหรับกลุ่มคนที่มีอำนาจเท่านั้นการที่รัฐบาลมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดมาต่อเนื่องยาวนานส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมกว้างขึ้นไปเรื่อยๆ

##### กลุ่มผสม 2

กลุ่มนี้มีความเห็นว่ากลุ่มผู้ใช้แรงงานซึ่งมีความเข้มแข็งมักจะถูกทำลายลงด้วยระบอบเผด็จการจึงเสนอแนะให้แก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

##### กลุ่มผสม 3

กลุ่มนี้มีความเห็นว่านอกเหนือจากการกีดกันการรวมกลุ่มจากผู้มีอำนาจเผด็จการแล้ว ยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่องการแยกประเภทของพรรคการเมืองที่จะต้องมีความชัดเจนว่าจะให้การส่งเสริมหรือผลักดันในเรื่องใดเป็นหลัก และบุคลากรที่จะเข้าไปรับผิดชอบในฐานะผู้สมัครบัญชีรายชื่อต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

##### กลุ่มผสม 4

กลุ่มนี้ มีความเห็นว่าการรวมกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็งได้จะต้องมีการคุ้มครองรับรองสิทธิภายใต้กฎหมายสูงสุดของประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยปราศจากการเข้าคุกคามของผู้มีอำนาจ และได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าพรรคการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

นอกเหนือจากการเข้าไปตัวแทนเพื่อทำหน้าที่ในสภาแทนกลุ่มผู้ใช้แรงงานแล้วจะต้องมีจิตสำนึกในการทำเพื่อส่วนรวมเป็นหลักจึงเสนอแนะว่าให้ส่งเสริมการให้ความรู้และทำความเข้าใจแก่ผู้ใช้แรงงาน

จากคำตอบของประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นปัจจัยทางด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าจะเป็นการรวมความคิดเห็นจากประชากรที่มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันแต่เมื่อได้ร่วมกันออกแบบปัจจัยการรวมกลุ่มเพื่อการจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง ในปัจจัย 8 ปัจจัยที่เป็นฐานความคิดเดียวกับกลุ่มเฉพาะ พบว่าคำตอบที่ได้มาของแต่ละกลุ่มผสมใน 8 ปัจจัยนั้นเป็นคำตอบเหมือนกันในทิศทางเดียวกันว่าประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะให้เสรีภาพในการรวมกลุ่มกับคนในประเทศจนมีความเข้มแข็งสามารถพัฒนาไปเป็นพรรคการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้เพื่อเป็นตัวแทนในการเรียกร้องปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มจะต้องส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิทธิที่พึงได้รับ และในคำตอบนั้นก็มีการเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในบางประเด็นเพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายหลักที่แต่ละพรรคต้องการผลักดันให้เป็นนโยบายของประเทศโดยจะต้องเชิญบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้านมาขับเคลื่อนให้นโยบายเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

## 2) ปัจจัยพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์

### กลุ่มผสม 1

กลุ่มนี้มีความเห็นกลุ่มนี้ว่าจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาการรวมกลุ่มทางด้านแรงงานของไทยเกิดการขาดตอนจากการแทรกแซงโดยอำนาจรัฐอยู่เสมอ

### กลุ่มผสม 2

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าภายหลังจากวันที่ 6 ตุลาคม 2519 กลุ่มผู้ใช้แรงงานถูกคัดตอนจำกัดเสรีภาพและแยกขบวนการแรงงานออกจากกันทำให้ขบวนการแรงงานไทยอ่อนแอลงไปเรื่อยๆจึงส่งผลมาจนถึงทุกวันนี้ จึงเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดสิทธิเสรีภาพในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

### กลุ่มผสม 3

กลุ่มนี้มีความเห็นว่ากระบวนการทางการเมืองไทยเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการทำลายเสรีภาพในการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานอยู่เสมอด้วยการกล่าวอ้างการเป็นคอมมิวนิสต์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศจึงต้องตีกรอบการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานจนไปสู่การขุบเลิกทำให้ขาดความต่อเนื่อง

### กลุ่มผสม 4

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้ใช้แรงงานไม่มีความต่อเนื่องอันมาจากเหตุปัจจัยทางด้านการเมืองที่ไม่เอื้อต่อการรวมกลุ่มและการดำเนินกิจกรรมของขบวนการ

แรงงานไทย อีกทั้งปัญหาทางด้านชนชั้นที่มีอำนาจมักจะเป็นเพียงคนกลุ่มน้อยที่อยู่เหนือคนกลุ่มใหญ่จึงให้ข้อเสนอแนะให้ความรู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องรับฟังเสียงส่วนใหญ่ของประเทศเป็นหลัก

จากคำตอบของประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นปัจจัยพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์ ในเหตุผลของความอ่อนแอของกลุ่มผู้ใช้แรงงานของไทยเพราะการเข้าแทรกแซงของกระบวนการทางการเมืองที่เข้ามาควบคุมและจำกัดการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม จนถึงการสลายกลุ่มของผู้ใช้แรงงานออกจากกันบ้างก็ต้องยุติบทบาทหรือหลบหนีคดีไปในที่สุด ซึ่งในความเป็นจริงผู้ใช้แรงงานเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่กลุ่มสังคมอื่นจะต้องรับฟัง จึงได้เสนอให้แก้ไขกฎหมายและสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

### 3) ปัจจัยทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมือง

#### กลุ่มผสม 1

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งจะต้องเริ่มต้นจากการมีอุดมการณ์ที่ร่วมกันในแนวทางเดียวกันเสมอเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน

#### กลุ่มผสม 2

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการไม่มีอุดมการณ์ร่วมกันในการรวมกลุ่มจะไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มได้จึงได้เสนอแนะให้

- การสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ใช้แรงงานเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการรวมกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างอุดมการณ์ร่วมกันเพื่อการผลักดันให้เกิดการปกป้องรักษาประโยชน์ของกลุ่มต่อไป

- การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้กลุ่มแรงงานในภาคส่วนต่าง ๆ สามารถรวมตัวกันได้ภายใต้กฎหมายเดียวกัน

#### กลุ่มผสม 3

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการคิดเห็นที่แตกแยกกันจะส่งผลให้มีแนวคิดอุดมการณ์ที่ไม่เป็นเอกภาพที่ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่ม ความไม่เป็นเอกภาพมาจากอัตตาตัวตนของกลุ่มผู้นำซึ่งมักจะไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน รวมถึงการมองเพียงประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก ไม่มองภาพรวมของกลุ่มจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาแม้ประเทศไทยจะเคยมีพรรคการเมืองของกลุ่มแรงงานก็ตามแต่ก็ถูกยกเลิกไปทุกครั้งและถูกกล่าวโทษจนกลุ่มผู้ใช้แรงงานเกิดความหวาดระแวงไม่อยากจะเข้าไปอยู่ในกระบวนการทางการเมือง และหันมาสนับสนุนพรรคที่มีนโยบายเอื้อต่อตนมากกว่า



#### กลุ่มผสม 4

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองหลายๆครั้งที่ผ่านมาของกลุ่มผู้ใช้แรงงานขาดอุดมการณ์ร่วมจึงทำให้ไม่สามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้ และได้ให้ความเห็นเพิ่มปัญหาจากการครอบงำของพรรคการเมือง จนเกิดความแตกแยกจนทำให้ขาดจุดร่วมของอุดมการณ์จึงเสนอแนะให้หาจุดร่วมเพื่อเป็นตัวเชื่อมให้เกิดอุดมการณ์ร่วมกัน

จากคำตอบของประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ในประเด็นปัจจัยทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมือง ที่ภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 กลุ่มทางด้านแรงงานไทยได้มีการเข้าไปร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองหลายต่อหลายครั้งที่ผ่านมา แต่กลับเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเรียกร้องเพราะความไม่มีเอกภาพทางด้านความคิดไม่มีอุดมการณ์ร่วมกันจึงไม่มีศักยภาพที่จะเป็นผู้กำหนดทิศทางในการเคลื่อนไหวในแต่ละครั้งและได้เสนอแนะเพิ่มเติมการสร้างองค์ความรู้ การหาจุดร่วมของอุดมการณ์ และแก้ไขกฎหมาย

#### 4) ปัจจัยสิทธิในการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานทางการเมือง

##### กลุ่มผสม 1

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการข้อยกเว้นทางกฎหมายห้ามมิให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานรวมตัวกันทางการเมือง สิทธิของผู้ใช้แรงงานสามารถเรียกร้องได้เพียงการขึ้นค่าแรงค่าจ้างเท่านั้น

##### กลุ่มผสม 2

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าเป็นปัจจุบันประเทศไทยไม่มีกฎหมายคุ้มครองการหยุดงานประท้วงจึงทำให้ไม่เกิดภาพการรวมกลุ่มกันขนาดใหญ่ของผู้ใช้แรงงานในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องหรือปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม จึงได้เสนอแนะให้แก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดการคุ้มครองรับรองการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

##### กลุ่มผสม 3

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการเข้าแทรกแซงจากอำนาจรัฐทำให้บทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงานไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง

##### กลุ่มผสม 4

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการถูกจำกัดบทบาททางการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงานส่งผลให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานขาดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอันเป็นกลไกการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดนโยบายที่เอื้อต่อกลุ่มผู้ใช้แรงงาน จึงให้ข้อเสนอแนะให้มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

จากคำตอบของประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นปัจจัยสิทธิในการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานทางด้านการเมือง ที่ขึ้นเกิดจากอุปสรรคในการมีข้อจำกัดของกฎหมายเกี่ยวกับบทบาททางด้านการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน แม้ว่าจะมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองหลายครั้งจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานแต่ก็ถูกสลายไปด้วยอำนาจรัฐ ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน จึงได้เสนอแนะเพิ่มเติมการให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ใช้แรงงาน

### 5) ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณี

#### กลุ่มผสม 1

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าสังคมไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตรที่มีวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องระบบอุปถัมภ์ ไม่เชื่อในเรื่องความเท่าเทียมกัน แต่จะเชื่อฟังผู้ให้การอุปถัมภ์ เป็นสิ่งที่ยังคงฝังอยู่ในความคิดของคนส่วนใหญ่ไม่เชื่อเรื่องสิทธิยอมรับในการถูกเอาเปรียบจากกลุ่มที่อยู่ในชนชั้นสังคมที่สูงกว่าโดยไม่คำนึงถึงเหตุและผล

#### กลุ่มผสม 2

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าผู้ใช้แรงงานไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับระบบอุปถัมภ์ เพราะความยากจนจึงทำให้มีการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งแต่ละครั้งทำให้ไม่ปรากฏพรรคการเมืองที่จะเข้าไปเสนอนโยบายที่เอื้อต่อกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

#### กลุ่มผสม 3

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าวัฒนธรรมของการเมืองการเลือกตั้งของประเทศไทยมักจะเป็นการตอบแทนบุญคุณหรือการว่าจ้างให้สนับสนุนที่ผู้ให้การอุปถัมภ์มักจะเป็นผู้กำหนดตัดสินใจทางด้านการเมืองเสมอ

#### กลุ่มผสม 4

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าในการลงคะแนนเสียงการเลือกตั้งในแต่ละครั้งมักจะเป็นไปตามอิทธิพลของระบบอุปถัมภ์หรือไม่ก็จากการขายเสียง จึงทำให้พรรคที่มีทุนทรัพย์มากหรือเป็นผู้มีอำนาจมากกว่าก็จะได้รับชัยชนะจึงได้เสนอแนะให้สร้างองค์ความรู้เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจในหมู่ประชาชน

จากคำตอบของประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณี ซึ่งกลุ่มผู้ใช้แรงงานของไทยมักจะถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมความเชื่อจะมองเรื่องผลประโยชน์เฉพาะหน้ามากกว่าอนาคตเพราะมอง

ว่าอนาคตอาจจะมาไม่ถึงและมองเพียงผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมจึงได้เสนอแนะให้สร้างองค์ความรู้

## 6) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

### กลุ่มผสม 1

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าจากความเป็นอยู่อย่างอัตคัดขัดสนของกลุ่มผู้ใช้แรงงานไทยทำให้ต้องแก่งแย่งดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด จนไม่มีเวลาที่จะไปคิดถึงอย่างอื่น จึงง่ายต่อการชักจูงด้วยทรัพย์สินเงินทองทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งคนเหล่านี้มักจะเป็นเหยื่อของนักการเมืองเสมอ และยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้ใช้แรงงานมากนัก แม้แต่สังคมของผู้ใช้แรงงานกันเองยังมีการแบ่งแยกกันจึงยากต่อการสร้างความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นสิทธิของประชาชนทุกคนมักจะถูกกีดกันอยู่เสมอ

### กลุ่มผสม 2

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าระบบการเมืองของประเทศไทยเอื้อต่อนายทุนที่มีทั้งอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมในการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองในขณะที่ผู้ใช้แรงงานเป็นกลุ่มที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำและไม่มีนายทุนที่จะให้การสนับสนุนจึงไม่เกิดการส่งเสริมให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานเข้าไปมีบทบาทส่วนร่วมในทางการเมืองหรือจัดตั้งพรรคการเมืองแต่อย่างใดจึงเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย และการสร้างนโยบายเพื่อรองรับปัญหาเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

### กลุ่มผสม 3

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าถ้าหากความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้ใช้แรงงานยังคงอยู่ในระดับต่ำ ด้วยโอกาสทางการศึกษาและยังคงต้องพึ่งพิงผู้ที่มีฐานะสูงกว่าย่อมไม่ปรากฏภาพของความเข้มแข็งในกลุ่มผู้ใช้แรงงานอย่างแน่นอน

### กลุ่มผสม 4

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานต้องเข้าสู่ความสัมพันธ์ในลักษณะการอุปถัมภ์เพราะความยากจนจึงทำให้ผู้ที่อยู่ในฐานะสูงกว่า(ผู้อุปถัมภ์)มักจะผูกขาดช่องทางทำมาหากินจนต้องไปกู้ยืมและขอความช่วยเหลือจากผู้ที่อยู่ในฐานะสูงกว่าเพื่อความอยู่รอดของตนเอง และรูปแบบของแรงงานไทยในปัจจุบันถูกภาวะเศรษฐกิจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นแรงงานนอกระบบมากขึ้นจึงส่งผลให้การรวมกลุ่มเกิดขึ้นได้ยากด้วยข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย

จากคำตอบของประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่เห็นว่าปัญหาทางด้านเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ส่งผลให้การรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานเป็นไปได้ยากจากสภาวะการลดลงของจำนวนคนงาน จากภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของแรงงาน ล้วนแล้วเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานด้วยกันทั้งสิ้นจึงเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายและสร้างนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ

### 7) ปัจจัยทางด้านมวลชนที่เป็นฐาน

#### กลุ่มผสม 1

กลุ่มนี้มีความเห็นสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ทั้งหมดได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการแบ่งแยกสภาองค์กรลูกจ้างออกเป็น 15 แห่งทำให้เห็นถึงความแตกแยกและการทะเลาะกันของผู้นำส่งผลให้ขบวนการแรงงานไทยไม่เกิดเอกภาพ

#### กลุ่มผสม 2

กลุ่มนี้ที่มีความเห็นสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ทั้งหมดได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่านับตั้งแต่มีการแบ่งแยกขบวนการแรงงานภาคเอกชนกับรัฐวิสาหกิจออกจากกันเป็นการตัดเครือข่ายความเชื่อมโยงออกไปจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานจึงไม่ปรากฏภาพที่เข้มแข็งของขบวนการแรงงานอีกเลยจึงได้เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายเปิดโอกาสให้ขบวนการแรงงานในภาคส่วนต่างๆ สามารถมารวมกลุ่มกันได้ภายใต้กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองและรองรับ

#### กลุ่มผสม 3

กลุ่มนี้มีความเห็นสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ทั้งหมดได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าจากที่ผ่านมาผู้ใช้แรงงานไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสหภาพแรงงาน และปัญหาของข้อกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้แรงงานสามารถเรียกร้องสิทธิประโยชน์เองโดยไม่ต้องผ่านองค์กรก็ได้ หรือหากเป็นการเรียกร้องของสหภาพเมื่อบรรลุผลจะเอื้อไปถึงผู้ใช้แรงงานทุกคนแม้จะเป็นสมาชิกของสหภาพหรือไม่ก็ตาม จึงทำให้ผู้ใช้แรงงานมองไม่เห็นถึงความสำคัญของตัวสหภาพจึงเสนอแนะให้มีการยกเลิก พรบ.แรงงานสัมพันธ์ มาตรา 13 และแก้ไขมาตรา 19 ว่าเป็นสิทธิประโยชน์ตกแก่ผู้ที่ป็นสมาชิกเท่านั้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพ

#### กลุ่มผสม 4

กลุ่มนี้ที่มีความเห็นสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ทั้งหมดได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าบทบาทของขบวนการแรงงานไทยปัจจุบันอยู่ภายใต้การครอบงำของอำนาจทุนและอำนาจรัฐ ด้วยปัญหาเรื่องปากเรื่องท้องอันเป็นเรื่องสำคัญและการเข้าถึงทรัพยากรที่เป็นไปได้ยากยิ่งสำหรับกลุ่มชนชั้นแรงงาน ทำให้การเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นเรื่องของคุณภาพชีวิตและเรื่องปากท้องเท่านั้นจึงได้เสนอแนะให้ความรู้แก่ผู้ใช้แรงงาน

จากคำตอบของประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นปัจจัยทางด้านมวลชนที่เป็นฐาน ถ้าหากจะสร้างมวลชนเพื่อให้เป็นฐานของพรรคการเมืองนั้นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการรวมกลุ่มของขบวนการแรงงานอย่างยิ่ง ซึ่งในปัจจุบันสถานะความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยมีช่องว่างที่กว้างออกไปเรื่อย ๆ ในลักษณะรวยกระจุกจนกระจาย จึงทำให้ผู้ใช้แรงงานที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศกลับไม่มีโอกาสพัฒนาตัวเองขึ้นมาได้ด้วยภาระหน้าที่และชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม้อึดที่จะเข้ามามีส่วนร่วมหรือให้ความสนใจในเรื่องที่เป็นอนาคต จึงได้เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายและการให้ความรู้แก่ผู้ใช้แรงงาน

## 8) ปัจจัยทางด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามกฎหมายที่ให้การรับรองและคุ้มครอง

### กลุ่มผสม 1

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการมีกฎหมายที่ปิดกั้นการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานทำให้บทบาทในการต่อรองกับรัฐขาดหายไป จึงเป็นผลให้ผู้ใช้แรงงานยังคงล้มลุกคลุกคลานอยู่ไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้จึงเสนอแนะให้แก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง

### กลุ่มผสม 2

กลุ่มนี้ที่มีความเห็นว่าจากข้อจำกัดที่กฎหมายบัญญัติเงื่อนไขการรวมกลุ่มที่ส่งผลให้การรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานไม่มีความเข้มแข็งเพราะจำกัดเป็นสหภาพแรงงานแบบภายในสถานประกอบการและสมาชิกต้องเป็นเฉพาะคนในสถานประกอบการเท่านั้น คนทำงานมักจะมองไปที่ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของตนจะไม่มองไปถึงองค์กรจึงทำให้สหภาพแรงงานถูกจำกัดอยู่ในวงแคบไม่สามารถขยายออกไปได้จึงได้เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายที่จำกัดสิทธิการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานในทุกภาคส่วนให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขกฎหมายเดียวกัน

### กลุ่มผสม 3

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานไทยมักสะดุดหยุดลงเป็นระยะ ๆ จากการทำรัฐประหารและการล้มล้างกฎหมายที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การมีกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมกับผู้ใช้แรงงานจำนวนมาก การขุบเล็กสหภาพอย่างไม่เป็นธรรม การที่รัฐเข้ามาคุกคามสิทธิ จึงเป็นสาเหตุของความอ่อนแอของขบวนการแรงงานไทยจึงเสนอแนะให้มีการแก้กฎหมายเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่ทรงพลังเพื่อขับเคลื่อนประเทศด้วยคนส่วนใหญ่ของประเทศตามวิถีระบอบประชาธิปไตย

#### กลุ่มผสม 4

กลุ่มนี้มีความเห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันถือว่าเป็นฉบับที่มีการกีดกันสิทธิเสรีภาพการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานอย่างเห็นได้ชัด การกำหนดระบบการเลือกตั้งใหม่ที่เอื้อต่อนายทุนหรือพรรคการเมืองที่มีทุนทรัพย์มากสามารถส่งลงได้ทุกเขตเลือกตั้งย่อมมีโอกาสชนะมากกว่า การออกกฎหมายที่เป็นการทำลายการรวมกลุ่มของขบวนการแรงงานจนไม่เกิดพลังในการต่อรองกับรัฐจึงไม่มีนโยบายที่เอื้อต่อกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ชัดเจนจึงเสนอแนะให้มีการให้ความรู้การอบรมและการให้เข้าถึงสื่อที่ให้ความรู้ได้อย่างง่ายดาย

จากคำตอบของประชากรกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มที่มีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นปัจจัยทางด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามกฎหมายที่ให้การรับรองและคุ้มครอง จะเห็นได้ว่าปัญหาทางด้านกฎหมายเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของกลุ่มผู้ใช้แรงงานไทย จากความเหลื่อมล้ำทางสิทธิ ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เรื้อรังมานานจากนโยบายที่ไม่เอื้อต่อขบวนการแรงงานจากกระบวนการทางการเมืองการปกครองล้วนเป็นสาเหตุแห่งความอ่อนแอของกลุ่มผู้ใช้แรงงานของไทย จึงเสนอแนะให้แก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าทั้ง 8 ปัจจัยนั้นนอกจากจะเป็นอุปสรรคที่ส่งผลให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานไทยไม่มีความเข้มแข็งและยังเป็นอุปสรรคในการการจัดตั้งพรรคการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงานอีกด้วย

ข้อสรุปของคำตอบในกลุ่มผสมที่มีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในปัจจัยทั้ง 8 ข้อ และได้มีการเสนอแนะเพิ่มเติม

- ให้แก้ไขกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของประชาชน
- ผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย
- แยกประเภทของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายหลัก
- การส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในทุกด้าน
- หาจุดร่วมของอุดมการณ์เพื่อป้องกันการถูกครอบงำจากพรรคการเมืองอื่น
- การสร้างนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ
- การยกเลิก พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ มาตรา 13 และมาตรา 19
- แก้ไขระบบการเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม
- สร้างความรู้สึกร่วมเพื่อร้อยรัดกลุ่มผู้ใช้แรงงานเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดพลังผลักดัน

พรรคการเมืองที่จะเสนอนโยบายที่เอื้อต่อผู้ใช้แรงงาน

จากผลการจัดทำ Co – Design กลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มนั้นจะเห็นถึงความสอดคล้องกันของคำตอบตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 5.2 (ดูตารางที่ 5.2)

ตารางที่ 5.2 การเปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมืองของกลุ่มผสม

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคกีดกัน	ประชากรกลุ่มผสม			
	กลุ่มผสม 1	กลุ่มผสม 2	กลุ่มผสม 3	กลุ่มผสม 4
1. ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย	✓	✓	✓	✓
2. ด้านประวัติศาสตร์อันยาวนาน	✓	✓	✓	✓
3. ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง	✓	✓	✓	✓
4. ด้านสิทธิการดำเนินงานทางการเมือง	✓	✓	✓	✓
5. ด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณี	✓	✓	✓	✓
6. ด้านเศรษฐกิจและสังคม	✓	✓	✓	✓
7. ด้านมวลชนที่เป็นฐาน	✓	✓	✓	✓
8. ด้านกฎหมาย	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 5.2 เมื่อได้เปรียบเทียบคำตอบระหว่างกลุ่มผสมทั้ง 4 กลุ่มจะเห็นว่าทุกกลุ่มผสมมีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับ ปัจจัยที่ได้มาของผู้วิจัยที่มีความเห็นตรงกันในทุกประเด็น

#### 1.4 การเปรียบเทียบคำตอบระหว่างกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสม

คำตอบปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่มผลประโยชน์แรงงานเพื่อนำไปพัฒนาสู่การจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น พบว่า 8 ปัจจัยที่ได้มาจากการจัดทำ Co- Design ของกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม และกลุ่มผสม 4 กลุ่มนั้นเมื่อนำคำตอบมาเปรียบเทียบกันแล้วจะพบว่ากลุ่มประชากรทั้ง 2 กลุ่ม(กลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสม)ได้มีคำตอบเหมือนกันและสอดคล้องกันในทุกปัจจัย โดยมีข้อเสนอเพิ่มเติมเพื่อการนำไปใช้ คือ

ประชากรกลุ่มเฉพาะได้เสนอแนะเพิ่มเติม

- กรณีที่จะมีการเลือกตั้งสามารถโอนย้ายทะเบียนบ้านได้ภายใน 15 วัน
- การส่งเสริมในเรื่องระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดความตื่นตัวในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของตน

- สร้างความเท่าเทียมกันในสังคม
- สร้างความเป็นเอกภาพ

ประชากรกลุ่มผสมได้เสนอแนะเพิ่มเติม

- การสรรหาบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อเป็นตัวแทนเข้าไปทำงานในสภา

- ให้มีการแยกประเภทของพรรคการเมืองโดยดูตามนโยบายที่เสนอ
- ให้มีการยกเลิกยกเลิกพรรคแรงงานสัมพันธ์ มาตรา 13 และแก้ไขมาตรา 19

อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีการดำเนินการครบทุกปัจจัยที่กล่าวมาในช่วงต้นสาระสำคัญก็คือ เรื่องของสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่ม ซึ่งการที่จะให้เกิดสิทธิและเสรีภาพขึ้นมาได้นั้น ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นการปกครองในระบอบไหนแต่จะต้องใช้กฎหมายเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ ฉะนั้นจึงเป็นที่สังเกตว่าในทุกปัจจัยหากมองว่าจะให้เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีการกำหนดในดับทกฎหมายอย่างชัดเจน

จากการเปรียบเทียบประชากรกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมจะเห็นถึงความสอดคล้องกันโดยมีการเสนอแนะเพิ่มเติมในความคิดเห็นต่อปัจจัย ทั้ง 8 ด้าน ดังนี้

### 1) ปัจจัยทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย

จากคำตอบที่ได้จากประชากรทั้งกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมได้มีความเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนแม้ว่าประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2475 แต่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่ได้รู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลง เพราะมันเป็นการเปลี่ยนแปลงของคนที่มีการศึกษาเพียงกลุ่มเดียวมารวมตัวกัน โดยได้รับความร่วมมือจากกลุ่มทหารและตำรวจที่ไม่พอใจต่อสภาพความเหลื่อมล้ำในสังคมและเพียงเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเท่านั้นไม่ได้ส่งผลมายังประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นชนชั้นรากหญ้า ไม่มีโอกาสทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมอย่างกลุ่มสังคมอื่น จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบการศึกษาของประเทศไทยไม่ได้สร้างมาเพื่อให้คนทุกกลุ่มเข้าถึงได้จะจำกัดอยู่แต่เฉพาะคนเพียงบางกลุ่มเท่านั้นเมื่อไม่มีการศึกษาก็จะทำให้ไม่มีองค์ความรู้ในการนึกคิดตัดสินใจและรัฐมักปิดกั้นความรู้ของประชาชนด้วยการปิดสื่อหรือช่องทางต่างๆ ที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนอยู่เสมอ และพรรคการเมืองมักจะไม่ได้ให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับประชาชนอย่างจริงจัง และการเสนอให้มีการแก้ไขรูปแบบระบบการเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้โดยง่ายซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของระบบการเลือกตั้งที่ไม่เอื้อต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งที่มีความยุ่งยากต้องทั้งเสียเวลาและทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่อย่างจำกัดด้วยเงื่อนไขเหล่านี้กลุ่มผู้ใช้แรงงานเลือกที่จะละเลยต่อสิทธิของตนเอง จึงเกิดเป็นช่องทางการใช้กลไกการเลือกตั้งของไทยตลอดมา

มีความเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องการ โอนย้ายทะเบียนในช่วงฤดูการเลือกตั้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการใช้สิทธิในการเลือกตั้งของผู้ใช้แรงงานมักจะไม่ได้สอดคล้องกับความเป็นจริงเพราะมักจะมีการย้ายถิ่นเพื่อไปทำมาหากินยังเมืองใหญ่เป็นลักษณะการย้ายแต่ตัวส่วนทะเบียนบ้านยังคงเป็นภูมิลำเนาเดิม การจะเลือกผู้แทนเพื่อทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงแทน



ตนเองในถิ่นทำกินยอมเป็นไปไม่ได้จึงจำเป็นต้องย้ายทะเบียนบ้านมายังถิ่นที่ทำมาหากินเพื่อสามารถเลือกผู้แทนได้ตรงตามเจตนารมณ์ จึงต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเงื่อนไขและข้อจำกัดของการโยกย้ายทะเบียนบ้านในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง ในกรณีที่ไม่สามารถหาทะเบียนบ้านย้ายเข้าได้ก็สามารถย้ายเข้าทะเบียนบ้านกลางของแต่ละจังหวัดได้ รัฐจะต้องสร้างบรรยากาศให้เกิดความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการเลือกตั้งก็ถือเป็นวิถีทางในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขถือได้ว่าสิทธิในการเลือกตั้งเป็นสิทธิเดียวที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกันซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าที่ผ่านมาประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญในการเลือกตั้งมากนักเว้นแต่จะมีพรรคการเมืองที่นโยบายที่ต่อสนองประโยชน์ของตนเองได้จึงจะเกิดความตื่นตัว จึงต้องสร้างความตื่นตัวในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเลือกตั้งเพื่อให้ได้ตัวแทนตามเจตจำนงของตนเอง แม้พรรคการเมืองจะมีการปลุกเร้าให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองแต่ก็เป็นเพียงการหาเสียงเพื่อจูงใจให้เลือกพรรคคนด้วยการขายฝันไม่ได้เน้นไปที่ตัวนโยบายเป็นหลัก ประชาชนจะไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลยกับนโยบายประชานิยม

การให้มีการแก้ไขกฎหมายคุ้มครองสิทธิ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกฎหมายมีข้อจำกัดและไม่เป็นธรรมต่อผู้ใช้แรงงานอย่างจริงจังจึงเป็นเงื่อนไขในการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพื่อเรียกร้องปกป้องสิทธิไม่เกิดผลสำเร็จอย่างที่ควร จึงควรแก้ไขกฎหมายที่มีข้อจำกัดอันเป็นเงื่อนไขที่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้แรงงาน อีกทั้งพรรคการเมืองควรสรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อเพื่อเข้ามาทำหน้าที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพผลของงาน (Put the right man on the right job) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าที่ผ่านมานั้นในระบบพรรคการเมืองของไทยไม่มีการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะอยู่ในตำแหน่งนี้มักจะเป็นผู้ที่มีพระคุณหรือผู้ที่มีอำนาจเสมอ เมื่อคนเหล่านี้ได้รับเลือกเข้ามาก็ไม่สามารถบริหารงานให้ได้ตามวัตถุประสงค์ จึงต้องการสร้างระบบการคัดสรรบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในด้านต่างๆ เช่นเชี่ยวชาญในเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องแรงงาน และเรื่องการเกษตร เป็นต้น ได้เข้ามาทำงานร่วมกับพรรคการเมืองในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเพื่อให้สามารถทำงานได้จริง และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในอุดมการณ์ของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภายหลังวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ขบวนการแรงงานของไทยไม่มีความเป็นเอกภาพในการเคลื่อนไหวไม่มีอุดมการณ์ร่วมกันอย่างชัดเจนต่างคนต่างทำจึงไม่เกิดพลังในการผลักดันนโยบายของแรงงานให้เกิดการยอมรับจากพรรคการเมืองได้ จึงต้องสร้างจุดร่วมเพื่อให้เกิดอุดมการณ์ที่ชัดเจนในการเสนอเป็นนโยบายของกลุ่ม และพรรคการเมืองจะต้องแยกประเภทตามนโยบายหลักของพรรคซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงที่ผ่านมามีชัดเจนในนโยบายหลักเฉพาะด้านของแต่ละพรรคการเมืองบางพรรคเสนอเรื่องแรงงานแต่ไม่มีความตั้งใจจริงที่จะแก้ไข

ปัญหาเรื่องงาน หรือบางพรรคเสนอเรื่องสิ่งแวดล้อมแต่กลับไม่มีความชัดเจนในเรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เสมือนเป็นเพียงนโยบายเพื่อจูงใจเท่านั้น จึงควรแยกประเภทของพรรคการเมืองเป็นไปตามนโยบายหลักของแต่ละพรรค

ให้มีการส่งเสริมประชาชนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างทั่วถึงหรือมีการเปิดอบรมให้กับผู้ใช้แรงงานเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการคิดตัดสินใจในเรื่องต่างๆ และรัฐควรละเว้นการปิดกั้นสื่อหรือช่องทางในการเข้าถึงองค์ความรู้ ด้วยการสร้างระบบการเลือกตั้งที่ทำให้เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้ง่าย

## 2) ปัจจัยพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์

จากคำตอบเกี่ยวกับปัจจัยพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์มีเพียงประชากรกลุ่มผสมที่ได้เสนอแนะเพิ่มเติม ให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อลดเงื่อนไขข้อจำกัดในการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานให้เกิดความเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดและเงื่อนไขที่กีดกันการรวมกลุ่มทางด้านแรงงานไม่ให้เป็นไปอย่างอิสระอย่างที่ควรเป็น จึงควรแก้ไขกฎหมาย และส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของการรวมกลุ่มที่ถือว่าอยู่ภายใต้ของหลักสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงได้รับ เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าแรงงานไทยยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิของตนเองจึงเกิดการละเมิดสิทธิจากรัฐอยู่เนืองๆ จึงควรมีการส่งเสริมทางการศึกษาการอบรมอันเป็นขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

## 3) ปัจจัยทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมือง

จากคำตอบที่ได้จากประชากรทั้งกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมได้มีความเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องของการสร้างอุดมการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชากรทั้งสองกลุ่มเห็นว่าควรสร้างอุดมการณ์ร่วมกันจะต้องเริ่มที่การส่งเสริมให้เกิดการอยากมีส่วนร่วมจึงจะนำไปสู่การมีอุดมการณ์ร่วมกันได้เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงบริบทของกลุ่มผู้นำแรงงานในสังคมไทยมักจะยึดติดความคิดของตนเองเป็นหลักไม่ยอมรับฟังในความคิดเห็นต่าง และการเข้ามาแทรกแซงของรัฐที่มักสร้างความแตกแยกในหมู่ผู้นำแรงงานอยู่เสมอจนไม่เกิดสำนึกในอุดมการณ์ร่วมกันได้ จึงควรสร้างจิตสำนึกของการอยากเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ใช้แรงงานได้เข้าใจถึงสิทธิอันพึงมีพึงได้ของตนเองและกลุ่ม ฉะนั้นกลุ่มผู้ใช้แรงงานควรจะต้องมีการพูดคุยกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่เป็นเอกภาพและจะต้องมีความเชื่อมั่นในการพึ่งพาพลังของกลุ่มในการเป็นกลไกการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการปกป้องรักษาสิทธิประโยชน์ของกลุ่มเพื่อเป็นพลังถ่วงดุลกับอำนาจอื่น เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกแยกกันในกลุ่มของผู้ใช้แรงงานไทยจากการมีทัศนคติที่ต่างกันจนถึงการเข้ามาของผลประโยชน์ที่แบ่งกันไม่ลงตัวการชิงดีชิง

เด่นกันของกลุ่มผู้นำของแรงงาน จึงต้องสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ใช้แรงงานได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของตนเอง

มีความเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องให้มีการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความเป็นเอกภาพขึ้นภายในองค์กร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวซึ่งยังเป็นพวกราชชากรเข้ากินค่าจะมองเพียงผลประโยชน์เฉพาะหน้าเท่านั้นไม่ได้มองไกลไปถึงอุดมการณ์ และความแตกแยกกันภายในองค์กรจนไม่สามารถรวมกันเป็นหนึ่งได้ต่างฝ่ายต่างหาประโยชน์เพื่อตนเองละเลยต่อภาพรวมย่อมไม่เกิดพลังในการเรียกร้องหรือต่อรองใดๆ จึงควรลดความเห็นแก่ตัวลงให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของคนกลุ่มใหญ่และร่วมกันผลักดันให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จึงต้องสร้างความเป็นเอกภาพให้เกิดขึ้น และการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้กลุ่มแรงงานทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นสหภาพแรงงานภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ แรงงานนอกระบบ และแรงงานต่างด้าวสามารถหลอมรวมกันภายใต้กฎหมายเดียวกันซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเงื่อนไขและข้อจำกัดในกฎหมายเป็นอุปสรรคขัดขวางการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานไม่ให้เกิดเป็นพลังเพื่อถ่วงดุลอำนาจอื่นทางสังคมได้ จึงต้องแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

#### 4) ปัจจัยสิทธิในการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานทางการเมือง

จากคำตอบที่ได้จากประชากรทั้งกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมได้มีความเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ทางการเมืองเพื่อให้เกิดความตื่นตัวในการใช้สิทธิเพื่อปกป้องเรียกร้องและรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในทางการเมืองจึงเลือกที่จะละเลยอย่างเช่นในการใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องรักษาปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม จึงต้องบรรจุเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่ในระดับมัธยมต้นเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในระบบของการเมืองอันนำไปสู่การเข้าไปมีบทบาทมีส่วนร่วมในทางการเมือง อาทิ การเลือกตั้ง หรือการเคลื่อนไหวในการเรียกร้องสิทธิผลประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น และการแก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ใช้แรงงานสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยมีกฎหมายให้การรับรองคุ้มครองสิทธิในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวด้วยซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมในข้อกฎหมายที่มักจะเลือกเข้าข้างกลุ่มผลประโยชน์อื่นที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ใช้แรงงานอยู่เสมอ จึงต้องแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดสิทธิในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและเกิดการคุ้มครองรับรองสิทธิในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

#### 5) ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณี

จากคำตอบที่ได้จากประชากรทั้งกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมได้มีความเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในบริบทของสังคมไทยตามธรรมชาติและความเป็นจริง หลักการพึ่งพาตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมไทยนั้นยังคงมีการถูกเหยียดหยามกันเองในชนชั้น

แรงงานมีค่านิยมไม่ยอมรับในบทบาทและสิทธิของตนเองหวังพึ่งพิงชนชั้นนำที่เป็นปัจเจกภายนอก อยู่เสมอจากเหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมามองเห็นว่ากลุ่มชนชั้นทางสังคมอื่นไม่เคยมีความจริงใจ ที่จะช่วยเหลือกลุ่มชนชั้นแรงงานหรือยกระดับเศรษฐกิจของผู้ใช้แรงงานให้ดีขึ้นเลยนอกจากหลอกลวง ใช้ไปวันๆ จึงต้องให้การศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมและจารีตประเพณีจะต้อง สอดคล้องกับความถูกต้องเสมอ

มีความเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการสร้างจิตสำนึกกับผู้ใช้แรงงานให้เข้าใจ ถึงความเท่าเทียมกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าที่ผ่านมานั้นผู้ใช้แรงงานมักจะดูถูกตัวเองว่าด้อยค่าจึงหวัง พึ่งพิงชนชั้นที่สูงกว่า จึงต้องสร้างจิตสำนึกตั้งแต่เยาว์วัย และยังได้เสนอให้มีการกลับไปใช้ระบบ การเลือกตั้งที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญปี 2540 หรือ 2550 เพราะการเลือกตั้งที่ผ่านมานั้นด้วยตัว ระบบเองที่เอื้อต่อนายทุนที่มีทุนทรัพย์มากกว่า การซื้อสิทธิขายเสียงเกิดขึ้นอย่างมากมาย โดยเฉพาะ ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นคนระดับล่างที่เป็นกลุ่มทางสังคมที่ไม่มีกลุ่มทางสังคมอื่นยอมรับการมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายต่างจึงถูกกดไว้ให้เป็นเพียงผู้ที่คอยรับส่วนบุญที่กลุ่มชน ชั้นสูงกว่าหยยยื่นให้ด้วยการปลุกฝังในเรื่องพระเดชพระคุณที่ต้องยอมศิโรราบ ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อน ให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมของระบบการเลือกตั้งที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงต้องแก้ไขระบบการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

#### 6) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

จากคำตอบที่ได้จากประชากรทั้งกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมได้มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ในเรื่องการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพ เศรษฐกิจของกลุ่มผู้ใช้แรงงานของไทยที่อยู่ในระดับต่ำ มีรายได้เพียงแค่ค่าแรงขั้นต่ำเท่านั้นเมื่อ เทียบกับค่าครองชีพที่มีความแตกต่างกันอย่างมากจึงไม่ส่งเสริมให้กลุ่มแรงงานเหล่านี้จะ ให้ ความสนใจในเรื่องอื่นมากไปกว่าเรื่องรายได้ของตนเอง จึงควรกำหนดนโยบายเพื่อกระจายรายได้ ไปสู่ทุกภาคส่วนไม่กระจุกตัวอยู่เพียงในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ให้มีการกำหนดอัตราภาษีที่ให้เกิดความ เป็นธรรมคนมีมากจ่ายมากและจ่ายจริง คนมีน้อยจ่ายน้อยและจ่ายจริง และสร้างสวัสดิการสังคม เช่นการศึกษา ขนส่งสาธารณะ และด้านสาธารณสุข เป็นต้น

มีความเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการเสนอให้มีกฎหมายที่ให้การรับรอง กลุ่มครองสิทธิการเคลื่อนไหวทางการเมืองและสิทธิในการเจรจาต่อรอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าที่ผ่าน มานั้นในการเคลื่อนไหวไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมืองหรือการเจรจาต่อรองก็ดีมักจะถูกแทรกแซง โดยรัฐอยู่เสมอด้วยการลงโทษด้วยวิธีการต่างๆ เช่นการยุบเลิกตัวสหภาพไป การข่มขู่ หรือแม้แต่ การทำร้ายร่างกายจนถึงการอุ้มหายไปของแกนนำ เป็นต้น จึงต้องจัดทำกฎหมายรับรองคุ้มครอง

สิทธิการเคลื่อนไหวและการเจรจาต่อรอง และให้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับรายได้ในการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการหาทุนทรัพย์ในการจัดตั้งพรรคการเมืองด้วยเงินทุนของ ขบวนการแรงงานซึ่งเป็นไปได้ยากเพราะกลุ่มแรงงานเป็นกลุ่มที่มีทุนทรัพย์น้อยจนถึงไม่มี เพราะฉะนั้นการระดมทุนจึงความเป็นลักษณะที่เปิดกว้าง จึงต้องแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับเงื่อนไขการ ระดมทุนของพรรคการเมือง

### 7) ปัจจัยทางด้านมวลชนที่เป็นฐาน

จากคำตอบที่ได้จากประชากรทั้งกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสม ได้มีความเห็นที่แตกต่างกัน ในเรื่องการสร้างความสามัคคีในหมู่คนงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกแยกที่เกิดขึ้นใน ขบวนการแรงงานไทยจากปัญหาความคิดเห็นทางด้านการเมืองที่เป็นปัญหาหลักที่สร้างความ ขัดแย้งมานานกว่าสิบปีจากการแบ่งแยกออกเป็นสองฝ่ายคือเสื้อเหลืองกับเสื้อแดงในการเลือกข้าง เป็นเหตุผลเชิงนโยบายหรือหลักการเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มแกนนำทั้งสิ้น จึงเป็นที่กลางแคลงใจ ของผู้ใช้แรงงานจึงเกิดความเลื่อมศรัทธาและเชื่อมั่นในแกนนำส่งผลให้พวกเขาหันหลังให้กับทั้ง สองกลุ่มแตกกันออกไปจนยากที่จะรวมกลุ่มกันได้อย่างในอดีต เพราะขบวนการแรงงานไม่เคย ถอดบทเรียนในความผิดพลาดร่วมกันเพื่อแก้ไขให้ดีขึ้นเลย จึงต้องสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้น ในหมู่ผู้ใช้แรงงาน และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับผู้ใช้แรงงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่รัฐเมินเฉยต่อความยากลำบากของกลุ่มคนชนชั้นรากหญ้า รัฐควรเข้ามา แก้ไขเยียวยาเลิกซื้อเรือดำน้ำ รถถัง และอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆหันมาสร้างสวัสดิการทางสังคม ให้กับประชาชน เพื่อลดช่องความเหลื่อมล้ำลง จึงต้องกำหนดนโยบายทางด้านสวัสดิการทางสังคม และการกระจายรายได้

มีความเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการให้มีการแก้ไขกฎหมายในการรวมกลุ่ม ของผู้ใช้แรงงานเพื่อเป็นฐานมวลชนที่จะให้การสนับสนุนพรรคการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าที่ ภายหลังที่กฎหมายแยกสหภาพแรงงานภาคเอกชนกับรัฐวิสาหกิจออกจากกันประเทศไทยไม่ ปรากฏภาพอันทรงพลังที่ยิ่งใหญ่ของขบวนการแรงงานอีกเลย และไม่ปรากฏภาพของกลุ่มผู้ใช้ แรงงานที่เป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศในการเข้าเป็นฐานมวลชนที่ให้การสนับสนุนพรรคการเมือง ไตพรรคการเมืองหนึ่ง แม้ในสมัยพรรคไทยรักไทยที่ดูเหมือนว่ากลุ่มผู้ใช้แรงงานให้การสนับสนุน กันอย่างมากมายแต่ก็เป็นเพียงกลุ่มผู้ใช้แรงงานในซีกฟากหนึ่งเท่านั้น จากเงื่อนไขและข้อจำกัดทาง กฎหมายในเรื่องสิทธิการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานที่ยังคงถูกปิดกั้นอยู่จนถึงทุกวันนี้ จึงต้องแก้ไข กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ มนุษยชน ปัญหาที่เกิดจากข้อกำหนดในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ มาตรา 13 ซึ่งสะท้อนให้ เห็นว่าเป็นการกำหนดข้อบังคับให้คนงานสามารถยื่นข้อเรียกร้องได้ในนามของบุคคลโดยไม่ต้อง

ผ่านองค์กรสหภาพ และแก้ไขมาตรา 19 ซึ่งสะท้อนให้เห็นผลประโยชน์ที่เกิดจากการเรียกร้องของ สหภาพย่อมตกอยู่กับทุกคนแม้ไม่ได้เป็นสมาชิกของสหภาพก็ตาม จากทั้งสองกรณีส่งผลให้ผู้ ใช้ แรงงานไม่เห็นความจำเป็นต้องเข้าร่วมกับสหภาพจึงเป็นเหตุให้สหภาพหมดความสำคัญลง จึงต้อง ยกเลิกพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ มาตรา 13 และแก้ไขมาตรา 19 และส่งเสริมให้เกิดความรู้ เกี่ยวกับเรื่องสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เข้าใจในสิทธิของตนเองที่สามารถ กระทำสิ่งไหนได้หรือไม่ได้ และมากน้อยเพียงใด จึงต้องให้ความรู้หรืออบรมเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง

#### 8) ปัจจัยทางด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามกฎหมายที่ให้การรับรองและคุ้มครอง

จากคำตอบที่ได้จากประชากรทั้งกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมได้มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ในการผลักดันให้แก้กฎหมายในประเทศให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องสิทธิ มนุษยชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายภายในประเทศไม่ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้ แรงงานอย่างแท้จริง มักจะถูกละเมิดจากรัฐหรือนายจ้างอยู่เสมอแม้ว่ารัฐควรวางตัวเป็นกลางในเหตุ พิพาทที่เกิดขึ้นแต่กลับปรากฏว่ารัฐมักจะเข้าข้างนายจ้างอยู่เสมอ จึงต้องแก้ไขกฎหมาย ภายในประเทศให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ

มีความเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการให้มีการลงสัตยาบันเพื่อรับรอง อนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98 ซึ่งสะท้อนให้เห็นการที่ประเทศไทยไม่ยอมไปลงสัตยาบัน อนุสัญญาทั้งสองฉบับจึงไม่มีผลผูกพันใดๆ ที่ประเทศไทยต้องแก้ไขกฎหมาย จึงไม่เกิดความ สอดคล้องกับอนุสัญญาทั้งสองฉบับการรับรองคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้แรงงานจากการถูกละเมิด สิทธิที่มักจะไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงต้องลงสัตยาบันเพื่อรับรองอนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98 และการส่งเสริมให้มีการให้ความรู้กับผู้ใช้แรงงานเพื่อให้เข้าใจถึงสิทธิที่ควรจะต้องได้รับการ ปกป้องคุ้มครองเพียงใด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าที่ผ่านมากลุ่มผู้ใช้แรงงานมักถูกละเมิดจากกลุ่มทาง สังคมอื่นหรือรัฐอยู่เสมอ เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานไม่มีความรู้ความเข้าใจจึงจำยอมต่อสภาพการ ถูกเอารัดเอาเปรียบการข่มเหงตกเป็นเบี้ยล่างอยู่เสมอ จึงต้องส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้ใช้แรงงานเพื่อ ปกป้องตนเองจากการถูกละเมิดสิทธิ

จากความเหมือนและการเสนอแนะเพิ่มเติมของคำตอบจากกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสม ดังที่กล่าวมานั้นพบว่ามีเหมือนกันในเรื่องการส่งเสริมให้ความรู้ การแก้ไขระบบการเลือกตั้ง การแก้ไขกฎหมาย การสร้างอุดมการณ์การมีส่วนร่วม การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การสร้าง จิตสำนึก การลงสัตยาบันเพื่อรับรองอนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98 และมีความแตกต่างใน เรื่องการ โอนย้ายทะเบียนบ้านในช่วงฤดูเลือกตั้ง การสร้างความตื่นตัวทางการเมือง การสรรหา บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อเป็นตัวแทนเข้าไปทำงานในสภา การแยกประเภทของพรรคการเมือง สร้างความเป็นเอกภาพ การยกเลิกกฎหมายในบางมาตรา สร้างความเท่าเทียมกัน (ดูตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะรูปแบบการพัฒนากลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไปสู่ระบบพรรคการเมืองของกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสม

ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดต่อการรวมกลุ่ม	ประชากร	
	กลุ่มเฉพาะ	กลุ่มผสม
<b>1. มีความเห็นที่เหมือนกัน</b>		
- การส่งเสริมให้ความรู้	✓	✓
- การแก้ไขระบบการเลือกตั้ง	✓	✓
- การแก้ไขกฎหมาย	✓	✓
- การสร้างอุดมการณ์การมีส่วนร่วม	✓	✓
- การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	✓	✓
- การสร้างจิตสำนึก	✓	✓
- การลงสัตยาบันเพื่อรับรองอนุสัญญาฉบับที่ 87 และฉบับที่ 98	✓	✓
<b>2. มีความเห็นเพิ่มเติม</b>		
- การโอนย้ายทะเบียนบ้านในช่วงฤดูเลือกตั้ง	✓	
- การสร้างความตื่นตัวทางการเมือง	✓	
- การสรรหาบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อเป็นตัวแทนเข้าไปทำงานในสภา		✓
- การแยกประเภทของพรรคการเมือง		✓
- สร้างความเป็นเอกภาพในองค์กร	✓	
- การยกเลิกกฎหมายในบางมาตรา		✓
- สร้างความเท่าเทียมกัน	✓	

### 1.5 การเปรียบเทียบปัจจัยการพัฒนาของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมืองของผู้วิจัยเสนอกับคำตอบจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ (Co-Design)

จากข้อค้นพบการวิจัยได้ปัจจัย 8 ด้านที่มีผลต่อการรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไปสู่พรรคการเมืองตามที่วิเคราะห์มาแล้วในบทที่ 4 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคำตอบจากการทำ Co-Design ประชากรกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสมนั้นพบว่า มีความสอดคล้องกันในทุกปัจจัย และมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในแง่ของการแก้ไขระบบการเลือกตั้งการสรรหาบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อเป็นตัวแทนเข้าไปทำงานในสภา การแยกประเภทของพรรคการเมือง การส่งเสริมให้

ความรู้ในด้านสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน และการแก้ไขกฎหมายเพื่อปลดล็อกเงื่อนไขของการใช้สิทธิของประชาชนที่เป็นสิ่งสำคัญอันดับต้นๆ ในการที่จะนำไปสู่เงื่อนไขอีก 7 ปัจจัย

## 2. รูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมือง

ตามวิธีการวิจัยที่ได้กำหนดไว้นั้นสามารถสรุปคำตอบของการวิจัยที่ได้มี 8 ปัจจัยที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงาน ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการดำเนินการตามปัจจัยทั้ง 8 นี้ และโดยเหตุที่ประเทศไทยในปัจจุบันนี้มีรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยประวัติศาสตร์ของประเทศไทยที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของประเทศรวมถึงการที่ประเทศไทยเจริญเติบโตและวัฒนธรรมที่มีการยึดถือการรวมกลุ่มกันฉันท์ญาติพี่น้องที่มีตรสหายเป็นสำคัญและได้ยึดถือประเพณีปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมและจารีตประเพณีเฉพาะสำหรับประเทศไทยก็ว่าได้ รวมถึงพัฒนาการทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองที่มุ่งเน้นถึงการให้มีความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้นซึ่งคาดว่าในอนาคตทิศทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะมีความชัดเจนและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นกว่าทุกวันนี้ ถึงกระนั้นการที่จะให้เกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานเพื่อจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาทางการเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่เคยปรากฏว่ามีการพัฒนาในด้านนี้อย่างเป็นรูปธรรมมาก่อน ฉะนั้นข้อค้นพบจากการวิจัยจึงกำหนดให้ทั้ง 8 ปัจจัยนี้เป็นองค์ประกอบมาใช้เพื่อก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานได้ และการรวมกลุ่มนี้จะสามารถพัฒนาการรวมกลุ่มไปสู่ระบบพรรคการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานหรือที่เรียกว่าพรรคแรงงานในอนาคตได้ โดยมีสาระสำคัญของแต่ละปัจจัยดังนี้

### 2.1 ปัจจัยทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ภายใต้บริบทของประเทศไทยที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การมีสิทธิและเสรีภาพในทุกๆ เรื่องของประชาชนที่พึงจะต้องได้รับการคุ้มครอง ภายใต้รัฐธรรมนูญของประเทศที่กำหนดให้การรับรองคุ้มครองสิทธิในการรวมกลุ่มของทุกคน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้นยังไม่มีความสมบูรณ์เพราะมักจะมีการกล่าวอ้างอยู่เสมออันเป็นเหตุนำไปสู่การรัฐประหาร และกลุ่มรัฐประหารส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกลุ่มคนที่ใช้กำลังทหารเป็นหลัก ซึ่งโดยบริบทของความคิดกลุ่มทหารมีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงให้กับประเทศชาติ และในความคิดที่ยังคงฝังรากลึกเกี่ยวกับผู้ใช้แรงงานว่าเป็นกลุ่มคนที่มีโอกาสจะสร้างความไม่มั่นคงให้กับประเทศชาติถือว่าเป็นภัยคุกคามที่สำคัญ ฉะนั้นในปัจจุบันนี้จะบรรลุผลก็ต่อเมื่อการปกครอง



ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขไทยมีความสมบูรณ์ดังเช่นประเทศพัฒนาทั้งหลาย เพราะปัจจัยทางด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยถือเป็นปัจจัยแรกที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของการคุ้มครองสิทธิของการรวมกลุ่มของทุกกลุ่มทางสังคมรวมทั้งกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เมื่อให้เกิดการรวมกลุ่มของแรงงานได้นั้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศไทยจะต้องเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบโดยให้เกิดการรัฐประหารได้น้อยที่สุดจนถึงไม่มีการรัฐประหารเกิดขึ้นอีกเลย ซึ่งในบริบทการเป็นประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาเป็นเวลา 88 ปี (พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2563) ยังคงมีการรัฐประหารเป็นระยะ ๆ เสมอมา จึงเป็นข้อจำกัดประการแรกของการให้สิทธิแก่ผู้ใช้ประโยชน์แรงงานจะได้รวมตัวกันเพื่อพัฒนาเป็นพรรคแรงงานตามครรลองของประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าปัจจัยประการแรกที่จะทำให้เกิดรูปแบบของพรรคแรงงานได้นั้นจะต้องมีปัจจัยการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่สมบูรณ์ก่อน

## 2.2 ปัจจัยพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ยืนยันว่าการรวมกลุ่มในประวัติศาสตร์ชาติไทยได้มีมาตั้งแต่ยุคสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เพียงแต่ในแต่ละยุคสมัยนั้นมีลักษณะการปกครองที่แตกต่างกันไปผู้ที่มีอำนาจและผู้ให้สิทธิจึงแตกต่างกัน ซึ่งในยุคสุโขทัยจนถึงยุครัตนโกสินทร์ตอนกลางประเทศไทยมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อำนาจจึงอยู่ที่พระมหากษัตริย์ฉะนั้นสิทธิในการรวมกลุ่มจึงขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์ที่จะเป็นผู้ให้หรือไม่ให้เพราะพระมหากษัตริย์ถือว่าเป็นประมุขของประเทศ เมื่อเข้าสู่ยุคสมัยของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขผู้มีอำนาจและให้สิทธิก็คือประชาชนทุกคน เพราะประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยผ่านกลไกของการเลือกผู้แทนเพื่อให้ทำหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายสูงสุดก็คือรัฐธรรมนูญ ฉะนั้นจึงเป็นการยืนยันว่าสิทธิในการรวมกลุ่มนั้นประเทศไทยได้มีมาตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบันที่จะแสดงถึงความชัดเจนในการนำเอาปัจจัยข้อนี้สู่การเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการรวมกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์แรงงานที่จะพัฒนาไปสู่การจัดตั้งพรรคการเมืองได้ภายใต้ความเป็นไปได้ในทางประวัติศาสตร์

## 2.3 ปัจจัยทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมือง

ในการกลุ่มผู้ใช้แรงงานยังไม่มีลักษณะของความเป็นเจ้าของประเทศร่วมและการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมยังคงมองแค่ผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลักจากปัญหาแรงงานถูกแบ่งแยกจากกฎหมายของรัฐและปัญหาความขัดแย้งแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายภายในขบวนการแรงงานที่ทำให้เกิดความแตกแยกออกเป็นก๊กเป็นกัวนจนไม่สามารถรวมกันได้จึงไม่เกิดสำนึกของการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างกระบวนการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม เพราะการขับเคลื่อนใน

ประเด็นที่ร่วมกันของสังคมย่อมทำให้บางกลุ่มเสียผลประโยชน์ในการผลักดันเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมจึงทำให้กลุ่มที่ต้องสูญเสียผลประโยชน์ดีตัวออกห่างไม่ยอมเข้าร่วม ซึ่งในข้อเท็จจริงนั้นสิทธิประโยชน์หรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ผู้ใช้แรงงานทุกคนจะได้รับจะต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกันจากปัญหาทางด้านทัศนคติเกี่ยวกับแนวคิดทางการเมืองและผลประโยชน์ที่มีความแตกต่างกันจนไม่สามารถหาจุดร่วมด้านนโยบายและสังคม จึงไม่เกิดอุดมการณ์ร่วมที่จะยึดเหนี่ยวให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนร่วมกันต่อไปได้ ดังนั้นปัจจัยทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองจึงมีความสำคัญที่จะสร้างแนวคิดใหม่ให้แก่กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์แรงงานได้เกิดแนวคิดทางการเมืองว่าการจะเรียกร้องหรือต่อรองการได้มาซึ่งสิทธิต่าง ๆ ของกลุ่มตนได้นั้นสามารถที่จะใช้กลไกทางการเมืองได้โดยการรวมกลุ่มกันเป็นเบื้องต้นเพื่อพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองที่จะได้มีโอกาสใช้ช่องทางนิติบัญญัติในการตรากฎหมายให้สิทธิและการคุ้มครองสิทธิของพวกเขาได้

#### 2.4 ปัจจัยสิทธิในการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานทางด้านการเมือง

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้การคุ้มครองสิทธิแก่ประชาชนที่จะรวมกลุ่มทางการเมืองได้ ซึ่งในส่วนของผู้ใช้แรงงานนั้นก็ได้อีกกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ที่ให้สิทธิแก่ผู้ใช้แรงงานที่จะรวมกลุ่มกันได้แต่ก็เป็นปัญหาที่กฎหมายนั้นกำหนดข้อจำกัดของการรวมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเมืองจึงทำให้ขาดโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองทั้ง ๆ ที่การได้รวมกลุ่มดำเนินงานทางการเมืองนั้นมีส่วนสำคัญที่สามารถจะพัฒนาไปสู่การเป็นพรรคการเมืองได้ในที่สุดซึ่งจะเป็นวิธีการสำคัญที่จะทำให้สามารถใช้กลไกทางประชาธิปไตยเรียกร้องสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้จากรัฐ ปัจจัยนี้จึงเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของการนำไปสู่การรวมตัวของผู้ใช้แรงงานที่สามารถพัฒนาไปสู่กระบวนการพรรคการเมืองได้ในที่สุด

#### 2.5 ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณี

วัฒนธรรมและจารีตประเพณีไทยที่เป็นความเชื่อและยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันที่ยังคงยึดถือคือระบบเครือญาติ หรือระบบอุปถัมภ์ รวมทั้งการแบ่งชนชั้นในสังคมซึ่งเป็นการสวนทางกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่ยึดหลักสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคในความเท่าเทียมกันของคนไทยทุกคน จึงมีลักษณะของความขัดแย้งกันในด้านวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าว ที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมในสังคมไทยปัจจุบันและส่งผลต่อสถานะของคนในสังคมที่มีความแตกต่างกันที่นำไปสู่การได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันไปด้วยซึ่งขัดแย้งกับความเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ อย่างไรก็ตามการที่คนในสังคมจะมีสถานะทางสังคมที่แตกต่างกันแต่ก็น่าจะเป็นความแตกต่างในบทบาทหน้าที่มากกว่าการถูกปกครองที่แตกต่างกันทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติเกิดขึ้นและสร้าง

หลักเกณฑ์การยอมรับในสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้นปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณีจึงมีความสำคัญต่อการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานด้วยการปรับเปลี่ยนใหม่โดยการยึดเอาความเสมอภาคเท่าเทียมกันภายใต้บริบทของหน้าที่และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันตามแต่สถานะที่ถือครองอยู่

## 2.6 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

กลุ่มผู้ใช้แรงงานถือว่าเป็นกลุ่มชนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่สูงนักจึงเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการรวมกลุ่มกันเพื่อใช้สิทธิเรียกร้องหรือต่อรองของความเป็นธรรมเพราะถือว่าเป็นกลุ่มคนที่มีอำนาจต่อรองค่อนข้างต่ำเนื่องจากปัญหาที่จะได้รับจากผลของการรวมกลุ่มนั้นก็การเลิกจ้างซึ่งจะทำให้กระทบโดยตรงต่อเศรษฐกิจของผู้ใช้แรงงาน ดังนั้นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพื่อพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองโดยการรวมกลุ่มนั้นจะต้องไม่มีผลต่อการจ้างงานที่ถือว่าเป็นที่มาของเศรษฐกิจของพวกเขา เพื่อให้การรวมกลุ่มสามารถจะทำได้โดยไม่ต้องห่วงถึงปัญหาการจ้างงาน เพื่อให้การรวมกลุ่มที่จะพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองที่สามารถจะใช้เป็นช่องทางในการเรียกร้องให้เกิดการคุ้มครองสิทธิได้ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพื่อพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง

## 2.7 ปัจจัยทางด้านมวลชนที่เป็นฐาน

ความสำเร็จของการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองพรรคการเมืองได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับผู้ใช้แรงงานที่เป็นฐานสำคัญ หากมีผู้ใช้แรงงานจำนวนมากมีแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองที่จะใช้วิถีทางในระบอบประชาธิปไตยก็ต้องเกิดจากการใช้สิทธิในการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานทางการเมืองนั่นก็คือการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองซึ่งปัจจัยทางด้านมวลชนที่เป็นฐานจึงมีความหมายว่ากลุ่มผู้ใช้แรงงานจะเป็นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันได้ซึ่งหากฐานมวลชนผู้ใช้แรงงานมีจำนวนมากย่อมส่งผลต่อการรวมกลุ่มกันได้มากปัจจัยทางด้านมวลชนที่เป็นฐานจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพื่อพัฒนาไปสู่การจัดตั้งพรรคการเมือง

## 2.8 ปัจจัยทางด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามกฎหมายที่ให้การรับรองและคุ้มครอง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองโดยกฎหมายที่เรียกว่า นิติรัฐ ดังนั้นสิทธิและเสรีภาพใด ๆ ที่จะได้รับการคุ้มครองย่อมต้องมีกฎหมายให้การรับรอง ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่ปวงชนชาวไทยที่จะรวมกลุ่มกันได้ ซึ่งหากพิจารณาสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่จะมีสิทธิในการรวมกลุ่มนั้นก็พบว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้คือพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติแรงงาน

รัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543 ให้สิทธิในการรวมกลุ่มกันได้ด้วยการจัดตั้งเป็นสหภาพได้ แต่ก็มี การจำกัดขอบเขตแห่งสิทธินี้ด้วยการกำหนดข้อห้ามมิให้การรวมกลุ่มเพื่อการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเมือง และการรวมกลุ่มเพื่อการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองนั้นก็อยู่ในนัยของการรวมกลุ่มที่ เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงจึงเป็นข้อจำกัดที่กฎหมายกำหนดไว้ ปัจจัยทางด้านสิทธิเสรีภาพใน การรวมกลุ่มตามกฎหมายที่ให้การรับรองและคุ้มครองจึงเป็นปัจจัยที่แสดงถึงการรวมกลุ่มได้นั้น ต้องมีกฎหมายให้การคุ้มครอง ความสำคัญของปัจจัยนี้ก็คือหากจะให้มีการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เพื่อพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองได้นั้นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายก่อน

จากที่กล่าวมาทั้ง 8 ปัจจัยจึงเป็นรูปแบบของการรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพื่อพัฒนาไปสู่ การจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง ที่แต่ละปัจจัยยังคงมีข้อจำกัดที่ส่งผลให้การรวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานของ ไทยยังไม่สามารถจะทำได้แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะให้การคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพในการรวมกลุ่มแก่ประชาชนก็ตาม

### 3. การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

การรับฟังความคิดเห็น (Hearing) เป็นขั้นตอนหนึ่งของการวิจัยที่มีหลักการในการนำเอา คำตอบที่ได้มาจากการวิจัยมาเสนอให้ประชากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการรับฟังและวิพากษ์ (Comment) ผลการวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปดำเนินการวิเคราะห์และพิจารณาเพื่อการ ปรับปรุงแก้ไขให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวิจัยนี้ได้จัดทำกรรับฟังความคิดเห็น เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 23 กรกฎาคม 2563 ณ ห้อง เรียร์เตอร์ ชั้น 3 อาคาร อาคาร 40 ปีศรีปทุม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ระหว่างเวลา 9.00-12.00 น มี ผู้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็น (Hearing) จำนวน 29 คน (ดูภาพประกอบที่ 5.5)



## การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

เรื่อง

รูปแบบการพัฒนากลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรค  
การเมือง

THE DEVELOPMENT MODEL OF THE THAI LABOUR INTEREST GROUP TO  
THE POLITICAL PARTY SYSTEM

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา นิติรัฐกิจและการบริหาร  
มหาวิทยาลัยศรีปทุม พ.ศ. 2562

วนภรณ์ พันธุ์พุกษ์  
WANAPORN PHANPHRUK



### ภาพประกอบที่ 5.5 การจัดร่วมรับฟังความคิดเห็น

โดยมีกระบวนการจัดทำ Hearing คือ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตาม Power point โดยมีสาระสำคัญ (ดูภาคผนวก) คือ ความเป็นมาของปัญหาที่นำไปสู่การทำวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วัตถุประสงค์การทำ Hearing วิธีวิทยาการวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เนื้อหาที่วิจัยประกอบด้วย ปรัชญาอุดมรัฐ (Republic) ทฤษฎีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทฤษฎีรัฐสภาทฤษฎีพรรคการเมือง ทฤษฎีชนชั้นผู้นำ ทฤษฎีทางเศรษฐกิจและสังคม ทฤษฎีผู้ใช้แรงงาน ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ ทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจจอร์จปีโตย ทฤษฎีสัญญาประชาคมของฌ็อง ฌาคส์ รูสโซ และจอห์น ล็อก ทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจปกครองสูงสุดหรืออำนาจจอร์จปีโตย แนวคิด

ในการรวมกลุ่มผลประโยชน์ รูปแบบพรรคการเมืองพัฒนาการและการดำเนินงานของพรรคแรงงาน ประเทศอังกฤษ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย กฎหมายไทย กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ

ข้อค้นพบผลการวิจัยที่น่าเสนอเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคทำให้การรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไม่สามารถพัฒนาไปสู่กระบวนการพรรคการเมืองได้นั้นมีทั้งสิ้น 8 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางการปกครองที่ไม่เป็นระบอบประชาธิปไตย ปัจจัยพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์ที่ไม่มีสิทธิเสรีภาพของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ปัจจัยทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีความแตกแยก ปัจจัยสิทธิในการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานทางด้านการเมืองที่ถูกห้ามโดยข้อบังคับของกฎหมาย ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณีที่ยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ยังไม่มีความมั่นคง ปัจจัยทางด้านมวลชนที่เป็นฐานที่ยังไม่มีความเป็นเอกภาพ ปัจจัยทางด้านกฎหมายที่ไม่ให้การรับรองคุ้มครอง

การที่จะทำให้การรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยสามารถพัฒนาไปสู่กระบวนการพรรคการเมืองได้นั้นจำเป็นต้องจะต้องมีการแก้ไขและขจัดปัญหาที่เป็นอุปสรรคทั้ง 8 ปัจจัยให้หมดไป ซึ่งประเด็นทั้ง 8 ปัจจัยนั้นนำไปสู่การวิพากษ์ของผู้เข้าร่วมสัมมนารับฟังความคิดเห็น ที่มีทั้งนักวิชาการ กลุ่มผู้ใช้แรงงานภาครัฐวิสาหกิจ กลุ่มผู้ใช้แรงงานภาคเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง ได้ข้อวิพากษ์กับข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังนี้

1) ผู้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นมีความเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับผู้วิจัยว่าปัจจัยทั้ง 8 ด้านล้วนเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคทำให้การรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่ระบบพรรคการเมืองได้อย่างประเทศพัฒนาอื่น อันส่งผลให้กลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไม่มีพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนอย่างแท้จริงที่จะให้การปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ และเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของกลุ่มต่างๆ ที่กลุ่มนี้เป็นฟันเฟืองหลักในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน การที่ไม่มีตัวแทนของกลุ่มย่อมทำให้การพัฒนาของกลุ่มผลประโยชน์เป็นไปแบบแกนๆ ไม่มีความชัดเจนในทิศทางของการพัฒนาจะขึ้นอยู่กับความเมตตาของผู้มีอำนาจในแต่ละยุค จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มนี้ควรจะต้องเข้าสู่ระบบพรรคการเมืองเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มเข้าไปทำหน้าที่ในสภาเพื่อเป็นปากเสียงให้กับกลุ่มต่อไป

2) เห็นด้วยที่จะต้องมีการแก้ไขและขจัดปัญหาที่เป็นอุปสรรคสกัดกั้นทั้ง 8 ปัจจัยให้หมดไป เพื่อให้กลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยสามารถรวมกลุ่มกันและพัฒนาต่อไปสู่ระบบพรรคการเมืองของกลุ่มได้

3) ข้อเสนอแนะจากการทำ Hearing คือ การแก้ไขพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543 ที่มีข้อจำกัดในการรวมกลุ่มของผู้ใช้

แรงงาน กำหนดหลักสูตรเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพให้มีการสอนตั้งแต่เด็กๆ และการกำหนดนโยบาย สำหรับสื่อมวลชนจะต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนแก่ประชาชน

- การเปิดโอกาสให้สหภาพแรงงานในแต่ละภาคส่วนสามารถเข้ามารวมกลุ่มกัน ได้โดยต้องแก้ไขกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ที่กำหนดกรอบของการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงาน เพื่อให้กว้างออกไปไม่จำเพาะแต่ในสถานประกอบการ

- การส่งเสริมให้มีนโยบายทางการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สิทธิ สิทธิเสรีภาพ สหภาพแรงงานและกฎหมาย ควรจะต้องมีตั้งแต่ในระดับประถมเป็นการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

- การส่งเสริมให้สื่อมวลชนต่าง ๆ สร้างความตระหนักและรับรู้ว่าคุณใช้แรงงานมิใช่ มีเฉพาะแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่มีในภาคอาชีพอื่น ๆ ด้วย เช่น เกษตรกรที่มีอาชีพ การเกษตร ผู้ที่ทำงานให้แก่ภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน ฯลฯ ต่างก็เป็นผู้ใช้แรงงานทั้งสิ้น ถือว่าเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศก็ได้ และเป็นผู้ที่มีสิทธิเสรีภาพในการได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริงโดยรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น

#### 4. รูปแบบการพัฒนากลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมือง

ผลที่ได้จากกระบวนการวิเคราะห์ทั้งหมดดังกล่าวมานี้การวิจัยจึงกำหนดปัจจัยในการ ส่งเสริมและเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาเพื่อการรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางด้านแรงงาน 8 ปัจจัยที่จะ หลอมรวมและเกื้อหนุนให้เกิดการรวมกลุ่มกันจนพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองของกลุ่ม ผลประโยชน์ทางด้านแรงงานได้ในอนาคต ที่เป็นรูปแบบการพัฒนากลุ่มผลประโยชน์ทางด้าน แรงงานไทยไปสู่ระบบพรรคการเมือง ดังนี้

1) ปัจจัยทางด้านรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งปัจจัยนี้คือการบอก ถึงลักษณะรูปแบบของการปกครองประเทศที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนทุกคน และมีความสำคัญเป็นอันดับแรกที่ทำให้สิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยกับประชาชนทุกคนในประเทศ

2) ปัจจัยพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งปัจจัยนี้คือการบอกถึงพัฒนาการ ทางด้านสิทธิการรวมกลุ่มของกลุ่มผู้ใช้แรงงานในอดีตที่ผ่านมา จึงถือว่าเป็นบทเรียนให้กับกลุ่มผู้ใช้ แรงงานที่จะต้องเรียกร้องเพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิในการรวมกลุ่มได้อย่างเสรี โดยจะต้องไม่ถูก แทรกแซงจากหน่วยงานของรัฐ

3) ปัจจัยทางด้านแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งปัจจัยนี้คือการบอกถึงแนวคิดทางการเมืองของแต่ละกลุ่มที่ยึดถือเป็นทิศทางในการดำเนินการทางการเมือง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะเป็นพลังผลักดันให้กลุ่มเกิดความเป็นเอกภาพในการดำเนินการทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน

4) ปัจจัยในการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานของกลุ่มเกี่ยวกับทางด้านการเมือง ซึ่งปัจจัยนี้คือการบอกถึงหลักประกันขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงจะกระทำได้ภายใต้การคุ้มครองสิทธิของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ ซึ่งกฎหมายจะต้องเปิดช่องให้กระทำได้อย่างเสรี ไม่มีเงื่อนไขจึงจะทำให้เกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผู้ใช้แรงงานได้อย่างเสรี

5) ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณี ซึ่งปัจจัยนี้คือการบอกถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน การที่จะนำเอาวัฒนธรรมและจารีตประเพณีมาใช้ในยุคต่างๆ ต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัยจึงต้องมีการนำมาปรับใช้ให้เหมาะสม เช่นระบบอุปถัมภ์ที่ใช้กันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในข้อดีคือการมีความเกื้อหนุนเป็นสมัครพรรคพวกเดียวกัน การมีความสามัคคีกันที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพได้ ซึ่งต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในแต่ละช่วงเวลา

6) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งปัจจัยนี้คือการชี้วัดถึงฐานะและชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้ใช้แรงงานในการดำเนินชีวิตในสังคม หากกลุ่มผู้ใช้แรงงานมีฐานะและชีวิตความเป็นอยู่ที่มั่นคงย่อมทำให้ไม่ต้องกังวลกับเศรษฐกิจ เกิดความสนใจและให้ความสำคัญทางการเมืองมากขึ้น

7) ปัจจัยทางด้านมวลชนที่เป็นฐาน ซึ่งปัจจัยนี้เป็นตัวบ่งบอกถึงการรวมตัวกันของปัจเจกและรู้สึกว่าคุณเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มก็จะเกิดความร่วมมือร่วมใจในการสนับสนุนผลักดันให้กลุ่มของตนได้รับชัยชนะและประสบความสำเร็จเสมอ

8) ปัจจัยทางด้านสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามกฎหมายที่ให้การรับรองและคุ้มครอง ซึ่งปัจจัยนี้เป็นตัวบ่งบอกถึงกฎหมายเป็นเครื่องมือในการวางกฎระเบียบทางสังคมเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในประเทศและสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มก็ถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทั้งประเทศพึงได้รับตามกฎหมาย ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันถึงสิทธิเสรีภาพที่ประชาชนทั้งประเทศรวมถึงกลุ่มผู้ใช้แรงงานสามารถรวมกลุ่มกันได้โดยอิสระที่รัฐจะต้องให้การยอมรับรองและให้การคุ้มครองภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ